

הזהרה

בס"ד | ערר יום הכיפורים | ט' תשרי תשע"ב | גליון 83

השבועי של העדה

במשנתו של אבא

לרגל היארצייט הנ"ב של מרן רשכבה"ג
הגרי"ז מבריסק זיע"א, זכתה מערכת
העדה להיכנס אל היכלו של בנו
הגאון האדיר ראש הישיבה **רבי מאיר**
סאלאווייצ'יק שליט"א, לשיחה מיוחדת
ורבת הוד, במטרה לזכות ולהנחיל לדורנו זה
את המושגים המופלגים של הדור הקודם,
את המושגים המרטיטים מהיכלה המקודש
של "בריסק" ולפתוח צוהר למסכת חינוך
הילדים של מרן הבריסק'ער רב זי"ע | לא
שייך להקיף את המסכתא הזאת

איש דורות ראו עיניו

לדמותו הקמאית של "א אלטער
ירושלימ'ער איד" יהודי מהדור
הקודם, מנקיי הדעת שבירושלים
הרה"צ **רבי שלום זאב אייזנבאך**
זצ"ל שנסתלק השבוע זקן ושבע
ימים | משפירי ירושלים

מזי שיענה לשמואל הוא יענה

תפילותיהם הזכות של
כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א
והגה"צ הרי"מ שכטר שליט"א
בקבר שמואל הנביא
בימי הרחמים והסליחות
שיעתירו ברחמים ובתחנונים
עבור תורמי "ועד הרבנים"
לשנה טובה ומתוקה

מרן שליט"א במעמד הנורא
עבור תורמי "ועד הרבנים"
יום אחד לפני יו"כ תשע"א

ניתן למסור שמות
למעמד הנורא של מרן שליט"א ב"מוקד הטלפוני"

1-800-22-36-36

התרומות ע"ד הרבנים • לעמותה אישור מס הכנסה לפי סעיף 46

מוקדי הצדקה של "ועד הרבנים" בחסות רשת

ירושלים: מלכי ישראל 1 ככר השבת, שמואל הנביא 99 בני ברק: רבי עקיבא פינת רש"י 2, רבי עקיבא 88 (ליד גל פז)

ועד הרבנים
לעניי צדקה בארה"ק

טל: 02-5019111
פקס: 02-5379725
ת.ד. 50112 י-ם
דוא"ל:

vaad@1800223636.com

אסם מאחדת לכל בית ישראל
שנה טובה ומתוקה
 שנת אסם, שנת שפע, שנת ברכה.

ברכה לשמחה לכלל ארצנו, החסד הסיוע והעזרה ההדדית
 עם פעילותם הברוכה למען הכלל.
 אסם שמחה להבטיח לפעילות החשובה
 בתרומת מוצרי מזון אלאפי משפחות נצקקות
 לקראת החג באמצעות ארצנו, החסד
 "חסדי נאמי" ו"יד אליעזר"

אומן

מי שעשה את הנעליים האלו

דגם בייסיק
607

דגם גולד
807

4
מידות רוחב
בכל דגמי
הנעליים
חדש-רוחב 5E

כבר במשך 50 שנה ברציפות מייצרים האומנים של 'אומן' נעליים מתוך אהבה למקצוע והבנה מוחלטת של האנטומיה של כף הרגל. נעלי 'אומן' מיוצרות בטכנולוגיות אירופיות מדויקות והינן אורטופדיות ועמידות במיוחד, לקראת החגים אתם מוזמנים ליהנות מחווית הליכה בריאה ונוחה שלא הכרתם.

להשיג בחנויות המובחרות • Made in Israel

אומן
נעליים בידיים טובות

אומן gold אומן comfort אומן sport אומן basic

מהודרי

יש דרי / יש מהודרי

סליחה...
אתה מחפש דרי?
או מהודרי!

לולבי מהודרי
הלולב שכולם גומרים
עליו את ההלל

כי יש דרי / ויש מהודרי

לולבי מהודרי : מצטיינים בייחודיותם, בשמירה קפדנית, החל משלב הגידול וכלה בשלב הקטיפה, האחסנה והאריזה.

כמו כן, לולבי מהודרי **מקורם מטעמים של שומרי תורה ומצוות בלבד**, ובפיקוח מיוחד של משגיחי הבד"ץ עדה החרדית י-ם, על חילול שבת, גזל וללא חשש טבילה בחומרים חוצצים.

לולבי מהודרי ידועים ברמת טריותם. בנוסף נארזים הלולבים בטכניקות מיוחדות, לשמירת טריות הלולבים עד לאחר החג.

חדש במהודרי! למהדרין ומדקדקין, חסכו זמן ומאמץ!

השנה תוכלו לרכוש לולבי מהודרי באריזה שקופה, סגורה הרמטית, שמוינו וסווגו אחד לאחד, ברמת "מהדרין מן המהדרין" תחת עינו הפקוחה של רב ומו"צ מטעם בד"ץ העדה החרדית.

להשיג בנקודות המכירה בשוקי ארבעת המינים:

ירושלים: זופניק, שנלר, רב שפע, מחנה יהודה, הר נוף, בית וגן, גבעת שאול: אולם באר אברהם. כיכר השבת - אולם הכתר (אפל),

בני ברק: שוק ארבעת המינים. **קרית ספר:** ביהכ"נ היכל יצחק.

רמת בית שמש ב': אולם עסטרייכער, **ביתר:** רהיטי ביתר רבי עקיבא 21, **ובשוק ארבעת המינים העירוני.**

לאור קריאת מרן הגאב"ד והביד"צ שליט"א מגבית "כופר נפש" יד לאחים למצות פדיון שבויים

בס"ד
מטעם כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א ורבותינו הגאון הצדיק שרי התורה הביד"צ דפניה"ק שליט"א

הריאה הדושה

בעמדנו בימי הרחמים והסליחות בימי חשבון הנפש, עלינו להתעורר להאזין לזעקת אחינו בני ישראל, ממושבותיהם ברחבי ארצנו הקדושה, להצילם ואת ילדיהם מטמיון רוחני רח"ל.

ארגון הפעילים "יד לאחים" פעילי המחנה התורני בישראל שמרכזם:
בירושלים: רח' נחום 8, בני ברק: רח' ירושלים 14.

הינם עוסקים במלאכת הקודש של הצלת אחב"י מן הסכנה הרוחנית המאיימת עליהם, מחרפים נפשם מדי יום ביומו להציל יהודים תועים מידי המיסיונרים מרשיעי ברית ימ"ש, ובפעולותיהם הכבירות החזירו בס"ד אלפי נפשות תחת כנפי השכינה ועוסקים במסירות בהצלת ילדים מחינוך של כפירה ומינות רח"ל ע"י הכנסתם למוסדות התורה,

בד בבד ניצבת הסכנה החמורה של הילכדות של נשים יהודיות וילדיהם ברשת של טמיעה וטומאה ר"ל בכפרים ערביים ואחריתם מי ישורנו

אשר על כן מצוה גדולה לבוא לעזרתם ככל האפשר לזמן מצוה רבה זו

למען יוכלו להמשיך ולהגביר פעולותיהם וביחוד כעת אשר מצב החינוך איום ונורא, ומי יאמר זכיתי לבי ופעלתי להצלת בני ובנות ישראל משמד רח"ל.

ובודאי שכל המסייעים למפעל קודש הנ"ל הן בגופם והן במאומם יושעו בכל מילי דמיטב, ודבר גדול זה יעמוד להם בימי הרחמים והסליחות לטובה וישועה.

ונזכה לכתיבה וחתומה טובה, שנת הרמת קרן התורה והיראה וחינוך ילדי ישראל ע"ד ישראל סבא, שנת גאולה וישועה בביאת גוא"צ בב"א.

וח"ש בציפיה לרחמי שמים י"ב אלול תשע"א הביד"צ דפניה"ק תובב"א

נאם **משה שטרנבוך** ראב"ד נאם **אברהם יצחק אולמאן**

נאם **נפתלי ה' פרנקל** נאם **יהושע ראזענבערגער** נאם **יעקב מענדל יאראוויטש**

המגבית הנ"ל היא מיוחדת במינה והיא פיקוח נפש ממש שלעת הצורך מותר לחלל שבת על כגון זה, ע"כ יזדרזו נא כל יראי ה' בכל כחם לבא לעזרת עניני הנשגב הזה שהעסקנים החשובים הם שלוחי דרבנן ושלוחי כלל ישראל ויש להתחשב בהענין בהשקפה זו.

ויתברכו כל התומכים ברוח נדיבה בשפע ברכה והצלחה ובכל טוב סלה

נאם **יצחק טובי' ווייס** גאב"ד פניה"ק תובב"א

לתרומות לפדיון שבויים: 1800-620-640 בנק הדואר ח-ן 44-22-440 ת.ז. 551 בני ברק

סנו®

סנו® K600 ריסוס אחד והסכך נקי מחרקים!

אחרי שנה של אחסון, הסכך שלכם מלא באורחים לא קרואים...
סנו K600 - מרססים על הסכך לפני שפורשים על הסוכה ונהנים מסכך נקי
מחרקים! למניעת חרקים לטווח ארוך, יש לרסס שוב בתום החג, לפני האחסון.

מה הבעיה? קחו **סנו®**

משולחן המערכת

14

ובכן יתקדש שמך...

"ותשמע הארץ אמרי פי". אמרות פיו של רבינו הגדול פום ממלל ברברן כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א, עדיין נשמעים ומהדהדים באזנינו, כאשר במקהלות עם יחד שבטי ישראל נשא את "דרשת שבת שובה" בבית המדרש הגדול היכל מהר"ץ דושינסקיא בירושלים עיה"ק, (הדרשה במלואה תתפרסם בע"ה בגליון חג הסוכות). וכפי שמרן שליט"א התחיל מדברותיו במאי דהוה מרגלא בפומיה של מרן רביה"ק מסאטמאר ז"ע לומר עה"פ האזינו השמים ואדברה, שהוא לשון תפילה, וביקש משה רבינו ע"ה שמן השמים ישמע הקב"ה לתפילתי כשידבר, אבל "ותשמע הארץ אמרי פי", שאכן בארץ ישמעו השומעים אמרי פי, ויעשו רושם על שומעיהם. מרן שליט"א התחיל בדברי אגדתא בעמדו על ההשפעה הגדולה שיש לכל המעשים שלנו, גם על הסביבה הרחוקה ועל כל העולם, ע"פ דברי הרבה ספה"ק וכן האור החיים הק' שכתבו עה"פ האזינו ד"אם אנשי מעלה רוחניים יאזינו את דברי, אז גם אנשים פשוטים ישמעו ויקבלו את הדברים", שזוהי התוצאה שאם אנשי מעלה יקבלו דברי תורה אז כולם יושפעו מזה ויקבלו דברי תורה.

ובזה פירש מרן שליט"א תפילתינו בשבת "והנחילנו ד"א באהבה וברצון שבת קדשך וינחו בו כל ישראל מקדשי שמך", שאם אנחנו נזכה לנחול את השבת באהבה וברצון, אז ינחו בו כל ישראל גם הם למנוע חילולי שבת קודש ח"ו, וזוהי הכוונה גם במצות המחאה בפועל על חילולי השבת בעוה"ר.

אכן כן עומדים אנו אחר שנתיים של מחאות קבועות למען כבוד השבת, אולם עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו, ולא פיללנו שנגיע וניכנס גם לשנת תשע"ב, ועדיין תהא עיר הקודש למרמס לרומסי כבוד השבת קודש ומחללי כל קודש, וכדברי הפייטן בסליחות לעש"ת "איך שונאי כל טהרה שכונו בציון".

עדיין מצלצים באזנינו דברי מרן שליט"א בעצרת הגדולה למען כבוד השבת, כאשר העלה פשוט את דברי הנביא ירמיה ע"ה (ז', יט) כה אמר ה' אלי, הלוך ועמדת בשער בני העם, אשר יבואו בו מלכי יהודה ואשר יצאו בו, ובכל שערי ירושלים. ואמרת אליהם שמעו דבר ה' מלכי יהודה, וכל יהודה וכל יושבי ירושלים הבאים בשערים האלה. כה אמר ה', השמרו בנפשותיכם ואל תשאו משא ביום השבת, והבאתם בשערי ירושלים. ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת, וכל מלאכה לא תעשו; וקדשתם את יום השבת כאשר צויתי את אבותיכם. ולא שמעו ולא הטו אז אזנם, ויקשו את ערפם לבלתי שמוע ולבלתי קחת מוסר.

והיה אם תשמעו לקול ה', לבלתי הביא משא בשערי העיר הזאת ביום השבת, ולקדש את יום השבת, לבלתי עשות בה כל מלאכה. ובאו בשערי העיר הזאת מלכים ושרים יושבים על כסא דוד רוכבים ברכב ובסוסים, המה ושריהם איש יהודה ויושבי ירושלים, וישבה העיר הזאת לעולם. ובאו מערי יהודה ומסביבות ירושלים ומארץ בנימין, ומן השפלה ומן ההר ומן הנגב, מביאים עולה וזבח ומנחה ולבונה, ומביאי תודה בית ה'. ואם לא תשמעו אלי, לקדש את יום השבת, לבלתי שאת משא ובוא בשערי ירושלים, ביום השבת, והצתי אש בשעריה, ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה.

ויורשה לנו בזה להשלים הדברים בדברי הזהר חדש (פרשת וישב): ומנא לן דבמרה אתפקדו, דכתיב (דברים ה) שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלקיך, ואמר מר, כאשר צוך במרה. אמר לון קודשא בריך הוא, אי אתון נטרין להאי שביעאה עילאה, לית רשו למדת דינא לקטרגא בכו. הדא הוא דכתיב, (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט, ועל דא תנינן, יכולה היא שבת שתרחם עלינו, ויקבצנו קודשא בריך הוא מן גלותינו, ואלמלי שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן, מיד נגאלים.

תא חזי, כד גרמו חובין, והאי שבת לא אנטסיר כדקא חזי, כדאשכחן דאזהר לון נביאה עילאה, הדא הוא דכתיב, (ירמיה יז) כה אמר ה' השמרו בנפשותיכם ואל תשאו משא ביום השבת והבאתם בשערי ירושלים. מאי ואל תשאו משא. אלא אמר לון, בבעו מינייכו, לא תשאו משא דהווא חובא דשבת עלייכו, ואי אתון נטרין ליה, תגרמון קיומא דעילאין ותתאין. דהווא שבת עילאה דחבתון לקבליה, מדוריה ושעשויעה לאו איהו, אלא בשערי ירושלים עילאה, דאקרון שערי צדק. ואיהי כלה הכלולה מהכל.

ואי אתון נטרין ליה, תגרמון דכדין היא תתחזק בידא דמלכותא דארעא, מלכותא דדוד, בגין דהיא מלכות אתקריאת, ובגין דא אמר דוד, דאחיד בה, (דברי הימים א כט) לך ה' הממלכה, בתרין ממ"ו, לאכללא מלכותא דיליה, וליחדא לה במלכותא דשמיא. ואי אתון לא תשמעון לקדש ליה, ותעבדון ליה חול, מה כתיב (ירמיה יז) והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים, דלתתא, עכלה"ק.

ויה"ר כי ובכן יתקדש שמך ה"א על ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך, בב"א.

22>

שולחן המערכת [8]

דעת הקהל [10]

משפירי ירושלים [22]

פרשה והלכה [28]

סגירת הגליון ביום ג'

בשעה 8 בערב

הגליונות טעונים גניזה

"העדה" - בטאון העדה החרדית

ועד הנהלת המערכת: הרה"ג רבי דוד אייכלר זצ"ל יו"ר הנהלת העדה החרדית, הרה"ג ר' משה יהודה שטיינברגר שליט"א, הרה"ג ר' יוחנן שמעיה שליט"א

כתובת המערכת: רח" מאה שערים 71

ת.ד. 5804 ירושלים

טל. 02-5829567

פקס. 1532-9998499

כותבים ומשתתפים: הרה"ח ר' צבי ראובן דאוידיביטש, הרה"ג ר' נתן גוטליב, הרה"ח ר' יצחק שלמה בלויא, הרב צ. בטלמן, ר' דוד בהר"ן, ישראל גפנר, מ. גוטליב, ד. פריד, יעקב בן יצחק, מ. רבינוביץ, חיים רוט, ד. כהנא, מ. חנוך, ש. יאקאב, א. חן

עורך: ר' טוביה ליברמן • **עורך מקצועי:** ר' ישראל אשר הלר

ארכיון: ארכיון בד"צ העדה החרדית, הר"ר מרדכי מינצברג

תמונות ארכיון: הר"ר יעקב קרישבסקי • **צילום ותמונות:** ר' ברוך אוביץ, ר' אלי' שוורץ

מחלקת פרסום: זיסמן ורשוואר 05271-30240

הדפסה: הדפוס החדש - ראשון לציון • **הפצה:** י.ש. יזמות ושיווק - 0527158688

לכל עניני גביה וחשבונות: "נהלני", טל: 1599-555-555 בשעות 09:00-21:00

מסתבכים
עם הניילון הנצמד?

מימד

תחתכו ל **סנו סוט** ניילון נצמד Easy Cut!

חדש מ סנו סוט
ניילון נצמד Easy Cut
באריזה חדשנית
נשלף ונחתך
בקלות!

חדש

- סכין מיוחדת לחיתוך קל ומדויק
- אינו נדבק חזרה לגליל
- להשיג ב-2 גדלים:

מתקן חד פעמי ובו ניילון נצמד 150x30
מתקן רב פעמי לניילון נצמד 35x60 הניתן למילוי חוזר

חסיירות נפש בבית שמש

לכבוד מערכת העדה הע"י
נתעוררתי לכתוב לאור המערכה של תושבי
הקריות החרדיות ושכונת קרית חסידים בבית שמש
נגד הבי"ס לבנות שהדלי"ם הכניסו לתוכם, להלן
מעט ממה שעלה בחכתי.

א. מרן הח"ח ז"ע אמר דהנה שיש דין ד'
שומרים, ושומר שכר הוא שומר בע"כ, אך שומר
חינם יכול להתנות תנאים, וד' שומר ישראל חינם,
אך תנאו בצידי, כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך
להצילך.. ולא יראה בך ערות דבר ושוב וכו'.
ב. נמצא שכל שכונה ועיר יכולה וחובה עליה
לעכב כל פריצות בשכונתה מדין רודף שלא ייגרם
סילוק השכינה ח"ו.

ג. וידוע מכתב הח"ח ז"ע דכ' לכל רבני עיר
ועיר על חובתם לעמוד בפרץ על משמר טוהר
המחנה שלא יגרם סילוק השכינה ח"ו.

ד. בעיריניו בית שמש כבר מסרו נפשייהו על
קדושת ה' כלשון הגמ' ברכות כ. על האמורא
שקנא קנאת ד' צבקות על פריצות בעירו, שחשד
בת ישראל שהולכת במלבושי נכרים אף שלא היה
כפריצות של ימינו, לא עצר כח להיות מתון וקרע
הבגד אף שלבסוף עוד קנסוהו השלטונות בארבע
מאות זוז.

ה. ושמע מינה תלת, א. שקנאת ה' לפעמים
גורם שלא יהא מתון, וזהו מעלת דורות הקדמונים
שמסרו נפשם. ב. ובלשון הגמ' שקדושת ה' היינו
טוהר המחנה שמשמרה שכינתו בינינו. ג. מסקנת
הגמ' דדורות הקדמונים עדיף מהאחרונים אף
שהם למדו כל הש"ס ואפילו עוקצין, וקדמונים
רק נזיקין, הרי שמש"נ על קדושת המחנה עדיף
על ידיעת התורה.

ו. והנה כשבאו הני רשיעי והורידו השלטים
הקדושים שכ' עליהם לעורר בת ישראל לעבור
רק בצניעות, הרי אם לא פעלו פעולתם לא היו
באים להוריד, וכבר העידו בשם הרה"צ ר' עמרם
בלוי ז"ל שאמר שיש דף א' שמבריק כל המזיקים,
והוא "בת ישראל". ואכן אברכים יקרים השליכו
אז נפשם למאסר יותר מחודש, ובודאי שחרם רב
מאד.

ז. סיפר הרה"ג רבי חיים אהרן מונדרר שליט"א
מר"צ דעדתינו בב"ש, על אמו ע"ה שהיתה בת
הרה"צ ר' אלעזר בריזל ז"ל ששנים רבות מסר
נפשו על הצניעות וכו', שכשמחתה על צניעות
העירה לה אחת מהתחדשים, היכן כתוב בתורה
על איסור פריצות בבגדים, השיבה לה בחמימות
"ובשר בשדה... טריפה"...
ויעזור ה' שחפץ הטהרה בידינו יצליח אכ"ר.
פ. בית שמש

ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא

לכבוד מערכת העדה הע"י.
הנה לעת כזאת היתה לנו בעוה"ר שנה קשה
שחורה ומרה, מאורעות גדולות רעות ונוראות
אירע בעולם רציחות והריגות ל"ע, רעידת אדמה,

של "ראש השלטון הציוני מר ביב" בשבתו
בבית חינוך דתי-תורני בצפון, לרגל פתיחת שנת
הלימודים, וזה לו שמחה גדולה שהוא "ראש
השלטון" בעצמו היודע להעריך - כביכול - את
החינוך הדתי. אהה אלוקים, במי הם משטים? את
מי הם משגעים את השכל ללעג ולקלס?

כמה שלמדנו חז"ל על אגרופה של חנופה, אבל
עד לממדים כאלו, בו בזמן שהשלטון הכופר מלקלק
את דמם של מוסדות התורה כח' טורפת ללא רחם
וחנינה, שולחים לתוך היכלי התורה פקחי משרד
החינוך, ועומדים בתוקף על שינוי כל תשתית
החינוך החרדי להפוך את בתי החינוך לבית היוצר
של תורת הציונות אזוריות, אקדמיה, שפות, כולם
בוכים וחרדים של העתיד של שה פזורה ישראל
בארה"ק, כולם נזכרים ויודעים מהעבר על העתיד,
איך הגיעו רוחות ההשכלה ואיך קנו שבייתה עד
להריסת כל חלקה טובה, וכרם בית ישראל נפרץ
באש התבערה של הכפירה, חללים חללים נפלו
שדודים מנוטרלים מכל זיק של קדושה, וכל זה
חוץ משאר הגזירות הן ברוחניות והן בגשמיות מה
שבר-נש זה "מר ביב" האחר או הישיר, ואפילו
לשיטתם יודעים המה טוב טוב, כי מאז שזכה
האיש הזה להיבחר כשר בממשלת "אולמרט שרון"
ע"י היחצנים הללו ששרו לפניו "ולבנימין אמר ידד
ה" עפ"ל, הוא הוא הראשון שהצליח לבטל קציבת
הילדים של הביטוח לאומי כהסיסמה שלו השכם
והעבר דירות? "האוצר"! תרופות? "האוצר"! ככה
עבד עליהם הרוזן הזה בדם קר, צחק להם בפנים,
ולמרות כל הצליפות שנותנים לסוס, הוא מוחל
על כל צרותיו ועל כבודו הרם, העיקר ה"סקופ"
הזה; "ביב" במוסד תורני.

איך אומרים, אם הטיפש הזה לא היה שלי גם
אני הייתי צוחק. אוי לנו ואבוי לנו שעלון כזה
מוצא לו מקום בבתי מקדש מעט, שאלה אחת
לנו ותמיהה גדולה, איפה המחנכים??? וה' ירחם
עלינו במהרה.

הרב צבי ראובן דוידוביטש

אש וברד שלג וקיטור רוח סערה גדולה וחזקה,
מים הזדונים משברי ים, ואף גם משבר הכי גדול
בעולם המסחר, ושורה עניות בעולם ה"י.

והנה להוי ידוע שכל זה נזכר ברמז פלא
בפסוקי בתורה, כי כאשר תספר במנין הפסוקים
מתחלת התורה, תמצא כי הפסוק במספר ה'
אלפים תשע"א במנין הפסוקים (לפי טעם העליון
בעשרת הדברות) אמר הכתוב "כי אש קדחה
באפי ותיקד עד שאול תחתית ותאכל ארץ ויבולה
ותלהט מוסדי הרים" (האזינו ל"ב כ"ב).

וגם אם תספור הפסוקים למפרע מסוף התורה
עד בראשית, תמצא כי הפסוק במנין ה' אלפים
תשע"א, אמר הכתוב "בזעת אפך תאכל לחם".
הרמז מובן מאליו ואין צריך לביאורים!

ובמהרה בקרוב נזכה ונחזה בקיום הבטחתו
יתברך ביד הנביאים בפסוקי דנחמתא, והיה "לעת
ערב" יהי' אור, בגמטריא תשע"ב, ויזרח אור
"שבעת" הימים [תשע"ב], ותכלה שנה וקללותיה,
תחל שנה וברכותיה, ומלאה הארץ דעה את ה'
כמים לים מכסים, בביאת בין דוד משיח צדקנו,
ויגאלנו גאולת עולם, אכ"ה"ר.

הרב אברהם מייזעלס, מאנטריאל יצ"ו

חדשות' הלצים

ראיתי בגליון העדה מערש"ק מכתבו של הרב
דוד בן פורת בענין העלון 'חדשות' 24' מלווה
בתמונות ה"חדשות" וכל האספסוף שלו, ומה
שכואב ביותר שהוא חודר ונחלק "חינם" בבתי
מדרשות לתורה ולתפילה, ויש בזה הן עון חילול
ה', והן השחתת הנוער מהשפעתו המסוכנת
ביותר.

מה שכואב ומזעזע עד עומק שיתין של נפש
כל יהודי השומר אמונים לה' ולתורתו והגדיל
עשות בהעלון האחרון ערש"ק כי-תצא שמצא
לנכון לפרסם פתיחת שנת הלימודים של משרד
החינוך השמד הציוני, שמח להציג לראוה תמונתו

**ילד מתקרב לגיל 10?
אל תאחר את המועד!**

**תכנית תרומות הורים - קלאסי
לילדים עד גיל 10.**

הלוואות עד \$40,000 ב-100 תשלומים ו-50% מענק.

לפרטים וקבלת פרוספקט:

נציג: ר' משה רפאל לויפער 057-3115030 אשר כהן 052-7653463

רכז נציגים: הרב אברהם ארנפרוינד 050-4150605

תאכלו הרבה דבש!

בלי אספוא קלוריות ומרדו בגדון!

עם קלוריד +Gold

ניתן להשיג
לקראת יום כיפור
צום קל
טבעי וקל
להקלה
משמעותית
בצום

תוסף תזונה טבעי לחלוטין אשר מרכיביו נבחרו בקפידה ע"י מיטב אנשי המקצוע ואשר הוכחו לפי הספרות המקצועית כיעילים ביותר להרזיה טבעית.

✓ שריפת שומנים ✓ תחושת שובע ✓ תחושת אנרגיה חיובית ✓ האצה בקצב חילוף החומרים

כרזינו את המחירים (כח) **50% הנחה על כל מוצרי קלוריד**

חוק

קלוריד +Silver

תוסף תזונה טבעי לחלוטין המסייע לשימור והפחתה במשקל!

קלוריד +Green

תוסף תזונה טבעי לחלוטין המסייע לאיזון רמת הכולסטרול!

קלוריד +Milk

תוסף תזונה טבעי לחלוטין המסייע ומרגיע את התינוק

קלוריד +Blue

תוסף תזונה טבעי לחלוטין המסייע לאיזון רמת הסוכר אצל חולי סכרת!

קלוריד +Red

תוסף תזונה טבעי לחלוטין המסייע לאיזון רמת לחץ הדם!

מוקד ייעוץ והזמנות 1-700-700-703

נבדק ואושר ע"י GMP

בהשגחת חברי
מזרעית המל

קלוריד
טבעי וקל לאוריד במשקל

יריד חג עבקה

80 מעדנים | 70 מ"ר | לכבוד יו"ט

Toameha

Restaurant Chain • Homestyle Takeout • Food Shabbos Fair

טועמיה

רשת מסעדות • אוכל ביתי מוכן • יריד מאכלי שבת

למשלוחים:

1599-500-520

ירושלים: כיכר השבת, מאה שערים 1

ירושלים: צפניה 61 פינת בר אילן

בית שמש: נחל ניצנים 8, רמת בית שמש א'

לכל בני המשפחה
פותחים את השנה עם "שנה טובה"

להתרגש, להתפעל, לדעת.

הספר המפואר והעשיר במגוון של משלים, סיפורים ועניינים על חגי תשרי ומונהגיהם.
ערוך בפאר ובהדר, בצ'ורים אמנותיים ומרהיבים, חגיגה לעיניים ורוממות לנשמה.

הספר
שָׁנָה טוֹבָה
אַגְדָּה לְחַגֵּי תִּשְׁרִי
ראש השנה • יום הכפורים • סוכות • שמחת תורה

מזכרות לאירועים

מלכות וקסברגר

פאר היצירה היהודית

להשיג בחנויות
המובחרות למתנות
ולחשמי קדושה

שרות לקוחות 1599-500830

החינוך במשנתו של אבא

לרגל היארצייט הנ"ב של מרן רשכבה"ג **הגרי"ז מבריסק** זיע"א, זכתה מערכת "העדה" להיכנס אל היכלו של בנו הגאון האדיר ראש הישיבה רבי **מאיר סאלאווייצ'יק** שליט"א, במטרה לזכות ולהנחיל לדורנו זה את המושגים המופלגים של הדור הקודם, את המושגים המרטיטים מהיכלה המקודש של "בריסק" | עברנו את מפתנו של הגאון האדיר ראש הישיבה שליט"א, בו עוברים רק דברים הנוגעים לתורה ויראה בטהרתה, או לעניני מלחמות ד' בגיבורים ומערכות ישראל, וזכינו להיות השופר המעביר לקוראינו את דבריו של ראש הישיבה שליט"א, שפתח לנו צוהר לעולמו של מרן הגרי"ז זיע"א אשר הודו חופף על פני החדר, עולם של בהירות מופלאה שאין לה שיעור ותיאור עלי אדמות | כך ראינו אצל אבא מאיר זצוק"ל

עולם מושגים חדש

ברגע שאנו מתעלים לעולם גבוה, פתע מקבל הכל מימד אחר, העולם הזה' הופך לדבר קטן ושולי כל כך, עד שהרהורי חרטה תוקפים את השומע המשווה את "עולם המושגים" שלו לעומת "עולם המושגים" אותו הוא שומע זה עתה.

אחד מן החסדים הגדולים שעשה הקב"ה עם דורינו הוא שנתן לנו את האפשרות לנגוע ב'קלאמקע' של אש ה'יראת השמים' הנוראה שבערה בבית מרן הגר"ז מבריסק זי"ע.א. אנו יכולים היום באפילת שנת תשע"ב לחזור עשרות שנים לאחור ולשמוע מ"כלי ראשון" סיפורים מחיי מרן הגר"ז זי"ע.א. לשמוע סיפור בבריסק, אינו דבר פשוט כלל ועיקר. שכן הסיפור צריך להיות מדוקדק ומדויק בתכלית הדקדוק והדיוק, עד לפרטי פרטים הכי קטנים של הסיפור. משום כך, כל החפץ לקבל להתנער מעט מן הבוץ של העולם הזה ולקבל קצת מושגים ביראת שמים הולך ומצטופף בבית אחד מבניו הגאונים האדירים שליט"א ומשם שואב מלא חפניים "יראת שמים".

טעימה מן הגן עדן של בריסק

היארציית החמישים ושניים של מרן הגר"ז זי"ע"א מתקרב ובמערכת "העדה" ששמה לעצמה מטרה להנחיל לצעירי הצאן ולדור החדש את המושגים של הדור הקודם, חפצו להכניס את הקוראים אל היכלה המקודש של "בריסק", ולתת טעימה כלשהי מן המתיקות האופפת את הגן עדן הזה.

חפצנו להיכנס אל היכלו של הגאון האדיר ראש הישיבה רבי מאיר סאלאוויצ'יק שליט"א כדי לטעום טעם של "יראת שמים" שעוד נותרה לפליטה בדור הזה.

אולם אין זה דבר פשוט כל כך, שהרי כל תינוק ובר בי רב יודע שבמפתנו של ראש הישיבה הגאון

לעולם אחר לגמרי, לעולם שבו שורר אך ורק פחד ה' והדר גאונו.

לאחר שנחשפים מעט מן המעט לעולמו של מרן הגר"ז זי"ע"א, המוח משתנה, הראיה מתחדדת והעולם מקבל מבט אחר לגמרי. עולם שיש בו רק רצון ה' ומצוותיו ושום דבר אחר לא תופס בו מקום.

מביני דבר אומרים שאחת מן התרופות העיקריות של חוליי דורנו, שמיום ליום מתחדשים עלינו יצר הרע'ס חדשים לא שיערום אבותינו, ואנו מוצאים עצמינו שקועים בתוך תוכו של העולם הזה, הוא לשמוע "מושגים" מן הדורות הקודמים.

מהי התרופה בשמיעת "מושגים" ו"השגות" של גדולי ישראל?

התשובה היא שעיקר הבעיה שלנו היא שאיבדנו את ה"מושגים".

וכי למה אנו כל כך שקועים ב'עולם הזה' וכל יצר הרע חדש הצץ לו מן האופל מצליח לכבוש אותנו לגמרי? רק בגלל שאלו ה"מושגים" שלנו! זה העולם שלנו! את זה אנחנו מכירים!

איזה פחד איזו חרדה אופפת את מי ששמע על החרדה הגדולה שאפפה את מרן הגר"ז זי"ע"א בקשר לחינוך ילדיו. איך היה כורע כל כולו תחת העול העצום והמופלא של מצוות החינוך

היו ימים, בדורות קודמים, שהענין של "יראת שמים" ופחד מן החטא היה האל"ף ב"ת בחייו של כל יהודי. החיים היו עשיית רצון ה', וכל רגע בחיים נמדד אם עשו בו את רצון ה'.

החטא והעון ואי עשיית רצון ה' חלילה היו מפחידים את האנשים פחד נורא. שהרי הדבר הכי מפחיד בעולם הוא לעבור חלילה על רצונו יתברך. ומי הוא זה שאינו יודע ש'אין הערוד ממית אלא החטא ממית'.

וכשאנו מדברים על המושגים הללו, על פחד נורא מחטא ועל דריכות וריכוז עצומים במשך כל היום על כל תנועה ותנועה שתהא לפי רצונו יתברך שמו, נשמעים הדברים רחוקים מאיתנו, עד שאיננו יכולים לצייר לעצמינו איך נראים חיים כאלו.

בירידת הדורות התלולה שאנו נמצאים בתחתית מדרונה, בעקבתא דמשיחא על כל סימניה, אין לנו אפילו דוגמא לכך.

יראת שמים כפשוטה

אנו רואים בתי מדרשות מלאים בלומדי תורה, חצרות חסידיות שוקקות חיי תורה וחסידות, ישיבות מלאות בבחורי חמד השוקדים על התורה, תלמודי תורה מלאים בתינוקות של בית רבן שעליהם העולם עומד. היכלי כוללים מלאים באברכי משי השוקדים על תלמודם. יהודים המדקדקים בהלכה ומוזילים מכיסם כדי להדר במצוות. יהיו כאלו שיאמרו איכשר דרא. השאלה היא: האם בדורינו רואים "יראת שמים"?! לא דרגות נשגבות אלא "פשוטע יראת שמים"!

מי מאיתנו ראה במו עיניו יהודי הרועד כל כולו בפחד נורא מן החטא? מי מאיתנו ראה יהודי שמפחד מהקב"ה פחד אמיתי הנראה לעינים? דומה והדוגמאות לזה כבר לא היה נפוץ כ"כ אפילו בדור הקודם.

כשמדברים על המושג "יראת שמים" שכמעט נשתכחה צורתו האמיתית מאיתנו, עולה במחשבה מיד דמותו הענקית של מרן רשכבה"ג הגר"ז מבריסק זי"ע"א.

דמותו של ה'בריסקער רב' היתה "יראת שמים"!

אנחנו אנשים קטנים לא נתיימר לתאר את פחדו הנורא והאיום של מרן הגר"ז זי"ע"א מן החטא, כי כדי לתאר צריך שיהיה לנו איזה השגה ביראת שמים הנוראה שלו, ואין לנו.

בדור אשר יראת שמים ופחד החטא כמעט ונשקעה לגמרי, חי מרן הגר"ז זי"ע"א ומעט היראת שמים שנותרה כולי האי ואולי, נובעת ממנו ומן ה"מושגים" שהותיר אחריו.

להתעלות לעולם של פחד ד' והדר גאונו

לשמוע סיפור על מרן הגר"ז זי"ע"א זה בעצם לצאת מן העולם המגושם שלנו, ממדמנת דור המבול בו אנו מתבוססים, ולהתעלות בבת אחת

מרן זי"ע עם בניו רבי רפאל זצ"ל (מימין) ולהבדל"ח הגאון רבי מאיר שליט"א (משמאלו)

מימין לשמאל: הגאון רבי משה סאלאוויצ'ק זצ"ל, רבי רפאל זצ"ל מאחוריו להבדל"ח הגאון רבי מאיר שליט"א, ? , מרן זי"ע

טובים ומזוהמת הרחוב. ואיך היה הדבר הזה לוקח ממנו את מיטב כוחותיו. בדורנו, אשר התרגלנו להכניס את הילדים לת"ת או לישיבה קטנה או לישיבה גדולה, ולשכוח לגמרי שיש כזה חיוב של חינוך, יש תועלת גדולה בשמיעת תיאורים על חדרתו העצומה של מרן הגר"ז זיע"א לחייהם הרוחניים של ילדיו. ואיך שהיה חייב לדעת על מעשיהם בכל רגע אף לאחר נישואיהם! הבה נכנס מעט אל העולם המתוק והמופלא של "יראת שמים" ו"אחריות" ונסה להתעלות.

לא שייך להקיף את המסכתא הזאת

הרה"ח רבי חיים ראטה שליט"א המשמש כיו"ר ועד החינוך דעדתינו, מבקש מראש הישיבה הגאון האדיר שליט"א לגולל מעט מה"גאנג" והמהלך של מרן הגר"ז זיע"א בענין חינוך הילדים, זאת במיוחד לאור הגזירות הקשות הנוחתות על חינוך התשב"ר.

ראש הישיבה שליט"א פוסק ואומר: לא שייך להקיף את המסכתא הזאת!

אכן, לרגע נבהלים אנו מגובה הדרישה, לשמוע על מסכת חינוך הילדים של מרן הגר"ז זיע"א הלא מסכתא עצומה היא שהקיפה את כל ימי חייו, איך אפשר להתיימר בכלל לשמוע על כך במסגרת של שיחה אחת. מי שרוצה לשמוע ישב כאן בחדר הזה למרגלותיו של ראש הישיבה שליט"א ימים ולילות ישמע וישמע ולא יפסיק לשמוע.

אולם, ראש הישיבה שליט"א נוהג בנו טובת

הישיבה שליט"א אל עולם של בהירות מופלאה שאין לה שיעור ותיאור עלי אדמות. כל המוח השתנה בבת אחת. אם עד עתה היה המושג "אחריות" נשמע עבורנו כמין מושג שאין לנו בו הבנה ברורה ובקושי אנו מסוגלים לחיות עימו, פתע חשנו ומיששנו בדינו מה הפירוש "אחריות על חינוך הבנים".

איזה פחד איזו חרדה אופפת את מי ששמע על החרדה הגדולה שאפפה את מרן הגר"ז זיע"א בקשר לחינוך ילדיו. איך היה כורע כל כולו תחת העול העצום והמופלא של מצוות החינוך.

איך היה נראה מראהו של מרן הגר"ז זיע"א שעה שהיה נראה לו שאחד מילדיו עובר על איסור דרבנן חלילה וחס. איזה מאמצים עצומים הוא השקיע להפריד אותם מחברים שאינם

האדיר רבי מאיר סאלאוויצ'ק שליט"א לא עבר מעולם שום דבר וענין שאינו נוגע להבנת התורה בטהרתה, ליראת שמים צרופה ומזוקקת או לעניני מלחמות ד' בגיבורים; מערכות היהדות החרדית הנאבקת על נפשה וטהרתה. מערכת 'כתב עת' מכל סוג ומין שהוא, רחוקים ממושגי הבית הזה אלף אלפי פרסאות.

כשצעדו רגלינו במעלה רחוב בהר"ן בואכה רחוב חזנוביץ, אפפה חרדה גדולה אותנו, הנזכה?! וכי נוכל לעבור את סף הביקורת ולהט החרב המתהפכת השומרת על עץ החיים? האם אכן ראויים אנו להיות השופר המעביר לקוראים הנאמנים והחשובים האמונים עלי השקפה מזוקקת בטהרתה את דבריו של הגאון האדיר ראש הישיבה שליט"א?

וכשמענו את התשובה החיובית ניתר ליבנו מרוב התרגשות, אין לנו את המילים לתאר את הלמות הלב. אכן נמצינו ראויים לכך.

הנה, נכנסנו פנימה, אל החדר המרוהט בפשטות, אל המקום המופלא שמשם תצא תורה ויראת שמים.

הסבנו, הרה"ח רבי חיים ראטה שליט"א מראשי הנהלת עדתינו, בנו של הרה"ג רבי אברהם ראטה זצ"ל יו"ר ועד הכשרות דעדתינו, הרה"ח רבי יוחנן שמעיה שליט"א חבר הנהלת עדתינו וחבר הנהלת המערכת, וכותב הטורים הללו, סביב שולחנו של ראש הישיבה שליט"א, כשבחדר נוכחים אף בניו הרבנים שליט"א.

בבת אחת עברנו אל עולם מושגים אחר. אל עולמו של מרן הגר"ז זיע"א אשר הודו חופף על פני החדר. שמענו מושגים שדומה ונמחקו כליל בדורנו. אך יחד עם זאת הכניס אותנו ראש

שמחת נישואי בנו הגאון רבי מאיר שליט"א, מימין לשמאל: חותנו הרה"ח ר' יחיאל בנדיקט, הגאון רבי מאיר שליט"א, מרן זצ"ל, בנו הגאון רבי יושע בער זצ"ל

עין ופותח את אוצרו הטוב ופותח לנו שער אל ההיכל הגדול הזה.

ראש הישיבה שליט"א: כשהאבא שלח את ילדיו ללמוד בבית מדרש מחוץ לבית הוא ידע בדיוק ובפרוטרוט את כל מעשינו בבית המדרש ובזמן שלא היינו בבית. הוא ידע כמה למדנו ומה עשינו.

היו לו דרכים שונות באמצעות כל מיני אנשים לדעת על מעשינו בכל רגע.

כשהיה שומע שלא התנהגנו כהוגן בבית המדרש היה מייסר אותנו על כך.

שומר עלינו מכל משמר

ראש הישיבה שליט"א ממשיך להעלות אותנו לפסגות: אבא מאיר זצוק"ל היה חושב עלינו ושומר אותנו מכל משמר לבל נתחבר לחברים שאינם טובים ושנתנהג כהוגן במשך כל שעות היממה.

הוא לא הסיח דעתו מאיתנו ומחובת החינוך המוטלת עליו.

בעודנו דרים בעיר בריסק, השגיח עלינו מאוד שלא נתחבר לחברים שאינם טובים, ולכן לא שלח אותנו בגיל צעיר ללמוד בחיידר שהיה בבריסק.

הסיבה לכך, שגם האנשים הפחותים, די אלע פראסטע מענטשן, היו נוהגים לשלוח את ילדיהם לתלמוד תורה כדי ללמוד 'עברי'. ואבא לא רצה שנתחבר עם ילדים שאינם הגונים, לכן לא שלח אותנו כלל לחיידר באותו גיל.

רק בכיתות הגבוהות יותר. כשהילדים ההם כבר לא המשיכו בחיידר הוא הסכים לשלוח אותנו לשם.

דעם און דעם מלמד לחומש ויקרא

היה בוחן אתכם בזמנים קבועים? אנו שואלים.

ראש הישיבה שליט"א: הוא לא היה "בוחן" והולך לו אלא עומד תמיד על המשמר ויודע בכל רגע מה אנו לומדים ומה אנו יודעים, הוא לא ייחד זמנים לזה אלא היה דואג כל הזמן לזה באופן של "כי הם חיינו".

ראש הישיבה שליט"א ממשיך לגולל בפנינו דוגמא מזמן לימודו את חומש ויקרא: כשהגעתי לגיל שהייתי צריך ללמוד חומש ויקרא, אבא מאיר שלח לקרא למנהל הת"ת ואמר לו שללימוד חומש ויקרא הוא רוצה בדווקא "דעם און דעם מלמד" - מלמד פלוני, קראו לו ר' שמואל לייב. אבא בירר עליו וידע שהוא יודע ללמד חומש ויקרא באופן הכי טוב ולכן הוא רצה דווקא אותו שילמד אותנו חומש ויקרא.

הוא אמר למנהל של הת"ת באופן מפורש: "נעמט איר אים אריין איז גוט", אם תמנו את ר' שמואל לייב למלמד מוטב, ואם לאו אני מוציא את הילדים מן החיידר. למנהל לא היתה ברירה אחרת רק למנות את המלמד שאבא רצה.

ביום טאטן איז געווען אפ געלייגט שלחומש ויקרא צריך מלמד מיוחד שיוודע איך ללמד את החומש באופן שהילדים ידעו את חומש ויקרא באופן הכי מעולה והכי טוב.

ראש הישיבה שליט"א: כשהאבא שלח את ילדיו ללמוד בבית מדרש מחוץ לבית הוא ידע בדיוק ובפרוטרוט את כל מעשינו בבית המדרש ובזמן שלא היינו בבית. הוא ידע כמה למדנו ומה עשינו

אותנו לרגע, ודבר זה נמשך כל ימי חייו, גם לאחר נישואינו היה תמיד צריך לדעת מה קורה עימנו ומה מצבינו הרוחני ושומר עלינו מכל משמר.

סיפור מופלא מספר ראש הישיבה שליט"א בקשר לענין זה: היה זה מיד לאחר חתונתי ומאחר ומקובל בעולם לנסוע בשבת הראשונה אל השווער לכן נכנסתי אל האבא ואמרתי לו שאני רוצה לנסוע לבני ברק אל השווער.

תגובתו של אבא היתה: ווען וועסטו צוריק קומען - מתי תחזור?

הנסיעה לבני ברק היתה ארוכה ולא היה קל לחזור במוצאי שבת מיד, מי שהיה נוסע לשבת בבני ברק היה חוזר ביום ראשון אחה"צ ואם היה משתדל למהר היה יכול להגיע לפנה"צ.

עם צאת השבת ניגשתי אל השווער שלי ואמרתי לו: לאבא יהיה נחת רוח גדולה אם אחזור מיד הביתה.

נתפעל השווער מדרגת השמירה של אבא על ילדיו ואמר לי מיד: "סע לחיים ולשלום". יצאתי לירושלים והספקתי להגיע לירושלים בסביבות השעה 11:30 דפקתי בדלת בית אבא והראיתי לו שהספקתי לחזור במוצאי שבת. ואז אמר לי

ידיעה מופלגת בחומש ויקרא

מאמציו של אבא הועילו לו - ממשיך ראש הישיבה שליט"א ואומר:

פעם אמר לי אבא, אני בעצמי לא זכרתי דבר זה, אבל אבא אמר לי שבזמנו בבריסק כשהיה אומר את השיעור והיו צריכים לדעת פסוק מחומש ויקרא: "פלג אֵך דִּיר פרעגן" - הייתי שואל אותך ואתה היית אומר את הפסוק!

באופן כזה הוא עמד על משמר החינוך שנדע את אשר למדנו בצורה הכי טובה.

ראש הישיבה שליט"א ממשיך לספר: באותה תקופה חליתי בדלקת פרקים, מחלה לא פשוטה כל כך, ובאותם הימים זה היה קשה יותר מבימינו. שכבתי כמה שבועות במיטת חליי אבל אבא לא ויתר וכשהוטב המצב היה המלמד מגיע בכל יום לבית ומלמד אותי באופן פרטי שעה או שתיים את חומש ויקרא.

עוד ממשיך ראש הישיבה שליט"א לספר: בביתנו היה אחד מהחדרים ששימש כ"בית דין שטיבל" - חדר בית הדין. לפעמים היו צריכים לסדר שם גט. הייתי ילד וזה עניין אותי לראות מקרוב ולעקוב אחר התהליך.

אבא היה יושב במרכז השולחן לשמאלו ישב הדיין הגאון רבי שמחה זעליג ריגער זצ"ל ולימיניו ישב הסופר שכתב את הגט. המגרש עמד מול השולחן ואבא היה מזהיר אותו שלא יוציא מפיו מילה אחת עד שלא תיגמר כתיבת הגט וכל הזמן היה משגיח ומביט לעבר המגרש שלא יוציא מילה אחת מפיו.

אני הייתי ילד ועקבתי אחרי כל הסדר. ואני זוכר שבפסק הזמן של כתיבת הגט היה רבי שמחה זעליג ריגער בוחן אותי על חומש ויקרא.

מתי תחזור?

ראש הישיבה שליט"א ממשיך לגולל דברים מופלאים מחינוכו של אביו מרן הגר"ז זע"א: דער טאטע היה עוקב אחרינו ויודע בכל רגע מה אנו עושים ומה מצבינו ברוחניות. הוא לא עזב

בנחת גלויה: "אז דו ביסט אזא בריה האב איך גארנישט גיוואוסט" [לא ידעתי שאתה כזה זריז]. הוא היה בטוח שאגיע ביום ראשון אחה"צ ואם אזדרז אגיע אולי לפני הצהריים אבל שאחזור אליו במוצאי שבת לזה הוא לא התכוון וזה הסב לו נחת רוח גדולה.

הוא היה שומר עלינו מכל משמר תמיד גם לאחר נישואינו והיה צריך לדעת עם מי אנו מתחברים ועם מי אנו מדברים ומה מצבינו הרחוני.

ראש הישיבה שליט"א ממשיך לספר: כשנפטר מרן החזון איש זצ"ל ביקשתי ממנו רשות לנסוע ללוויה בבני ברק.

אבל אבא שאל אותי מיד: ווען קומסטו צוריק - מתי תחזור? כשאמרתי לו שמיד לאחר הלוויה אחזור, רק אז נתן לי כסף להוצאות הדרך.

המונע בנו מן המרדות סוף בא לידי תרבות רעה ושונאהו

הסגנון הזה של החינוך לא מצוי בדורנו - אומר ראש הישיבה שליט"א. בימינו הדורות נחלשו. "א שוואכער דור!"

בימינו אם נתנהג עם ילדים בצורה כזאת, הילד יכול לצאת חולה מסוג הנהגה כזאת! אבל אז היינו מספיק חזקים בנפשנו כדי לחיות עם הנהגה כזאת.

ראש הישיבה שליט"א קם ממקומו, מוציא מארון הספרים את ה"מדרש רבה שמות" ומתחיל להקריא בפנינו בהטעמה גדולה את דברי המדרש מיד בתחילת שמות:

"חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר". בנוהג שבעולם אדם שאומר לו חברו פלוני הכה לבנך יורד עמו עד לחייו, ומה ת"ל חושך שבטו שונא בנו, ללמדך שכל המונע בנו מן המרדות סוף בא לתרבות רעה ושונאהו.

שכן מצינו בישמעאל שהיו לו געגועים על אברהם אביו ולא רידהו ויצא לתרבות רעה ושנאהו והוציאו מביתו ריקם.

מה עשה ישמעאל כשהיה בן ט"ז שנה התחיל

מרן הגר"ז זי"ע עם להבלח"ט בניו ראשי הישיבה הגאון רבי משולם דוד שליט"א והגאון רבי מאיר שליט"א

להביא צלם מן השוק והיה מצחק בו ועובדו כמו שראה מאחרים מיד ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק וגו' ואין מצחק אלא עבודת כוכבים מיד ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה שמא ילמד בני אורחותיו.

מיד וירע הדבר מאד בעיני אברהם וגו' על שיצא לתרבות רעה... מיד וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים, ללמדך שהיה שונא לישמעאל על שיצא לתרבות רעה ושלחו הוא ואמו הגר ריקם וטרדו מביתו על כך.

וכי תעלה על דעתך שאברהם שכתוב בו ואברם כבד מאד במקנה וגו' היה משלח אשתו ובנו מביתו ריקם בלא כסות ובלא מחיה, אלא ללמדך כיון שיצא לתרבות רעה לא נפנה עליו.

מה היה סופו כשגרשו, ישב בפרשת דרכים והיה מלסטם את הבריות.

כיוצא בו ויאהב יצחק את עשו, לפיכך יצא לתרבות רעה על אשר לא רידהו כמו ששינוי חמש עבירות עבר עשו הרשע...

כיוצא בו דוד שלא ייסר לאבשלום בנו ולא רידהו יצא לתרבות רעה וביקש להרוג את אביו וגרם לו לילך יחף והוא בוכה ונפלו מישראל כמה

אלפים וכמה רבבות.

וכיוצא בו עשה דוד באדוניה שלא רידהו ביסורין ולא גער בו ולפיכך יצא לתרבות רעה דכתיב ולא עצבו אביו מימיו.

ואוהבו שחרו מוסר זה הקב"ה על שאהב את ישראל דכתיב אהבתי אתכם אמר ה' שהוא מרבה אותן ביסורין, אתה מוצא שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכלם לא נתנם להם אלא על ידי יסורין התורה וארץ ישראל וחיי עוה"ב...

וכל המייסר את בנו מוסיף הבן אהבה על אביו והוא מכבדו שנאמר יסר בנך ויניחך וגו' ואומר יסר בנך כי יש תקוה, ומוסיף עליו אהבה שנאמר ואוהבו שחרו מוסר לפי ששחרו מוסר לכך אוהבו.

אתה מוצא שאברהם ייסר את יצחק בנו ולמדו תורה והדריכו בדרכיו דכתיב באברהם עקב אשר שמע אברהם בקולי, וכתוב ואלה תולדות יצחק בן אברהם ללמדך שהיה דומה לאביו בכל דבר, בנוי בחכמה בעושר ובמעשים טובים.

תדע לך שבן שלשים ושבע שנה היה כשעקדו אביו, וכתוב ואברהם זקן בא בימים ועקדו וכפתו כשה ולא נמנע, לפיכך ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק.

כיוצא בו היה יצחק משחר מוסר ליעקב שלמדו יצחק תורה ויסרו בבית תלמודו שנאמר ויעקב איש תם וגו' ולמד מה שלמדו אביו ואח"כ פירש מאביו ונטמן בבית עבר ללמוד תורה לפיכך זכה לברכה וירש את הארץ.

ואף יעקב אבינו ייסר את בניו ורידה אותם ולמדם דרכיו שלא יהיה בהם פסולת, שכן כתיב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו' השוון כלם ליעקב שכולם צדיקים כיוצא בו.

אלו דברי המדרש מפורשים על ההבדל בין מי שרודה את בנו למי שיש לו געגועים עליו.

היכן מצינו בתורה שיש לאבא לתת מתנות לילדים? - שואל ראש הישיבה שליט"א.

אחד הנוכחים מעיר שהגר"א במכתבו כותב: "תפזר להם פרוטות וכיוצא בזה!"

אולם ראש הישיבה שליט"א מגיב מיד: אבל בהמשך המכתב כתוב שאם יאמרו דבר שקר שתכה אותם מבלי לרחם כלל.

איך היתה הנהגת מרן זי"ע עם בנותיו? - אנו שואלים.

ראש הישיבה שליט"א: עם הבנות הוא התנהג בנחת וברכות. ולא כמו עם הבנים.

אבל גם עליהם היה שומר בכל רגע ובכל עת מכל משמר והיה יודע כל הזמן את מעשיהם ואת התנהגותם.

כשהיינו גרים בברסק שלח אבא את הבנות לבית יעקב שולע, כיון שהבית יעקב פעל לפי הוראותיו, אבל כשהגיע לארץ ישראל לא שלח את בנותיו לבית יעקב אלא הביאו הביתה מורות פרטיות והיו משלמים להם לפי שעות עבודה.

היה מדקדק מאוד על חברותיהן של בתו שיהיו מבתים יראי שמים דווקא. הוא התיר לבתו להתחבר רק עם בנותיו של מי שהכיר אישית כתלמידי חכמים ויראי שמים; שתי בנותיו של הרה"צ רבי עמרם בלוי זצ"ל, בתו של הרה"צ רבי מתתיהו דיוויס זצ"ל, וגם עם בנותיו של הרה"ג רבי שמחה שפירא זצ"ל.

מהיכן נבעה ההנהגה הזאת שעם הבנים

מרן זי"ע ליד מאפית המצות של ר' לייב סלונים. לימינו הגר"ד פרנקל, לשמאלו בנו רבי מאיר שליט"א

התהלכו בקפדנות ועם הבנות ברכות? – אנו שואלים.

ראש הישיבה שליט"א: דאס איז א אלטע הנהגה, עוד אצל מרן הבית הלוי זיע"א זה היה כך.

תלמידיו של מרן הבית הלוי זיע"א שהיו רוצים לשאול אותו שאלות שלא היתה להם ההעזה לשאלם אותו, היו מבקשים מאחת מבנותיו שתשאל את אביה.

אחד מתלמידיו של מרן הבית הלוי זיע"א היה הגאון המפורסם רבי זלמן סנדר שפירא זצ"ל שגדל בביתו של הסבא מרן הבית הלוי.

מספרים שפעם אחת רצה רבי זלמן סנדר לדעת על הנהגה של מרן הבית הלוי זיע"א בענין הקשור ליום הכיפורים. הלך וביקש מבתו של מרן הבית הלוי שתשאל אותו.

כשהלכה בתו של הבית הלוי לשאול אותו את השאלה, הבין מיד שהיא איננה שואלת שאלה זו מעצמה ואמר לה: "אמרי לרבי זלמן סנדר, שלא יהיה בהמה"...

הוא לא ענה תשובה. זו היתה התשובה!

על מה מקפידים?

וכאן מגיע ראש הישיבה שליט"א אל הנקודה הנוגעת לימינו: בדרך העולם כשילד שובר כלי, קערט זיך א וועלט! ההורים כועסים וגוערים בילד על שהעז לשבור את הכלי ולהסב להם הפסד. אולם אצל האבא אם היה קורה שילד שובר כלי הוא לא היה מגיב כלום, אפילו לא היה מתייחס לזה. כשאני הייתי ילד ושבתי כלים לא קיבלתי שום גערה ושום התייחסות כאילו לא עשיתי כלום.

אבל אם הייתי נוגע בשוגג ב'לייכטער של שבת' היה נורא נוראות, הוא היה גוער ומכה על זה והיה פחד נורא אם ילד היה נוגע במוקצה. כך היתה ההנהגה אצל אבא, ההקפדה שהיה מקפיד עלינו היתה רק בענינים רוחניים, בשום

דבר אחר שלא קשור לאחריותו על מצבינו הרוחני לא שמענו שום קפידא ושום גערה.

ראש הישיבה שליט"א מוסיף ואומר: בזוהר הקדוש כתוב ש'בראשית' אותיות "ירא שבת". אבא היה ירא שבת במלא מובן המילה.

ראש הישיבה שליט"א מפטיר בכאב: היכן שומעים בימינו על אבא שמחזיק את הילדים כל הזמן? היום זה נהיה הפוך לגמרי הילדים מחזיקים את האבא!

בימינו אין כזה מושג של לעמוד על המשמר לעקוב כל הזמן אחר התנהגות הילדים ולהוכיח אותם על התנהגות לא טובה. היינט בייגט מען

"אבא היה אומר בשם הסבא מרן הגר"ח זיע"א שמי שלא הכיר את אביו מרן ה'בית הלוי' לא ראה יראת שמים ואינו יודע מה זה יראת שמים. אבל האבא היה מסיים: אני אמנם את הסבא הבית הלוי לא הכרתי, אבל "יראת שמים" ראיתי אצל האבא מרן הגר"ח זיע"א"

מימין לשמאל: הגאון רבי ישראל יהודה מאלין זצ"ל, הגאון רבי שמחה זעליץ ריגער זצ"ל הי"ד, מרן הגר"ח זיע"א, הדיין רבי לייב אייזן זצ"ל

זיך אראפ צו די קינדער.

אויסער א רב בין איך אויכעט א איד

הרה"ח רבי חיים ראטה שליט"א: שמעתי שבזמנו היו טענות על ה'בריסקער רב' שאינו פנוי כל כך למלוי תפקידי הרבנות. ואמר להם: מה אעשה שמוטל עלי תפקיד חינוך הילדים שהוא קודם לתפקיד הרבנות.

ראש הישיבה שליט"א: אני לא שמעתי מעשה זה. אבל שמעתי משהו אחר!

כידוע הנהגת אבא בבריסק היתה במלא התוקף, הוא לא וויתר על שום דבר, על כל דבר הוא היה נלחם עד הסוף ורצה שהכל יתנהל על הצד הטוב ביותר.

הנהגה זו גרמה שה'אינטעליגענטע מענטשן' שהיו שם התרחקו ממנו.

פעם אמרו לו שאם היה מרכז את הנהגתו היתה השפעת רבנותו מתרחבת על פני כל השכבות בעיר וגם ה'אינטעליגענטע מענטשן' היו נכנעת אליו.

אמר להם אבא: לפי החשבון אתם מאוד צודקים, אבל מה אעשה 'אז אויסער א רב בין איך אויכעט א איד'. חוץ ממה שאני מכהן כרב, אני קודם כל יהודי!

ראש הישיבה שליט"א מוסיף ומספר: לא רק על בניו בלבד היה חרד ודואג. ישנה משפחה נכבדת בירושלים שהיו שולחים את ילדיהם ללמוד בבית ספר מודרני.

אולם אבא היה קורא לילדיהם ובוחן אותם תמיד. מה למדת? וואס האסטו גילערנט היינטיגע וואך? היכן אתה אווז עכשיו?

הוא עקב אחריהם והתעניין כל הזמן בדרגתם ובמצב לימודם והיה מקרבם מאוד, ולמרות שהיו לומדים בב"ס מודרני, הם גדלו לבני תורה חשובים. כל בני המשפחה יצאו בני תורה במאה אחוז ויש להם ילדים ונכדים ונינים בני תורה ותלמידי חכמים חשובים. והכל בגלל שהאבא היה מקרב אותם ומתעניין בהם מידי שבוע בשבוע. כך הציל דור שלם של בני תורה חשובים מכח ההתעניינות והקירוב.

הוא היה 'ואני תפילה', די תפילה אליין.

ראש הישיבה שליט"א מחריד את לבבנו כשמתחיל לגולל את פרשת תפילותיו של אביו מרן הגר"ח זיע"א:

דער טאטע האט אויף אונז שטענדיג געדאוונט. - אבא היה מתפלל עלינו כל הזמן!. בכל שמונה עשרה היה מתפלל על חינוך ילדיו.

היה יהודי שהיה גר בבתי ווארשא, קראו לו ר' מרדכי יהודה איינפלד, הוא אמר לי פעם: "דיין טאטע איז דאך ואני תפילה, ער איז די תפילה אליין".

בפשטות מבינים ש'ואני תפילה' היינו שהוא מתפלל, אבל הוא הסביר שאצל אבא ראו שהפשט 'ואני תפילה' הוא שהוא עצמו היה התפילה "ער איז געווען די תפילה אליין"!

ראש הישיבה שליט"א מוסיף ומגולל את

מסכת התפילה ומספר לנו דברים בלתי ידועים כל כך: דער טאטע איז גיווען א גרויסער תהלים זאגער. אבא היה אומר הרבה תהלים!

ראש השנה זה דין ותהלים זה רחמים

בראש השנה, היה האבא נוהג לומר תהלים כל הזמן.

פעם אחת שמעתי איך שה'חוקבער רב' שואל אותו מדוע הוא עוסק ביום ראש השנה בתהלים ולא עוסק בלימוד. אמר לו האבא שהטעם לזה הוא שביום ראש השנה צריך ללמוד בלי הפסק ואסור לאבד רגע אחד, וכשלושים יכול לפעמים להיות הפסקים, כשצריך לגשת לארון הספרים ולפתוח ספר, אבל כשאומרים תהלים לא מפסיקים לרגע.

זו היתה תשובת האבא ל'חוקבער רב'.

אבל שמעתי מהגאון רבי חיים אהרן טורצין זצ"ל טעם אחר, איני יודע אם רבי חיים אהרן שמעו בעצמו או ששמע שאחרים בשמו, אבל הוא אמר שהסיבה לזה היא שראש השנה זה דין ותהלים זה רחמים!

על החרדה הגדולה שהיתה בראש השנה מוסיף ראש הישיבה שליט"א ומספר:

ה'סטריקובער רב' אמר שאם מסתכלים על ה'בריסקר רב' רואים את דברי הזוהר - אז מען קוקט אויפן רב זעהט מען דעם זוהר.

כתוב בזוהר הקדוש שהיום הראשון של ראש השנה זה דינא קשיא והיום השני זה דינא רפיא. מי שהסתכל בראש השנה על האבא ראה את דברי הזוהר הללו במוחש. ביום הראשון של ראש השנה איז ער גיווען אינגאנצן נישט שייך, מלא חרדה ופחד נורא, אבל ביום השני של ראש השנה כבר פחות.

אבל אמירת התהלים היתה לאחר מכן, אני ראיתי את האבא מדבר בלימוד בראש השנה עד סמוך לתקיעות ממש.

הוא יצא לפני התקיעות למרפסת שם היו מונחים ה'פארוואנעס' של הסוכה, שם היה נח קצת לפני התקיעות והיה מדבר בלימוד עד סמוך ממש לפני תחילת התקיעות.

שטוף בזיעה לאחר תפילת מנחה

ראש הישיבה שליט"א חוזר לתאר את תפילתו של אביו מרן הגר"ז זע"א:

לאחר תפילת מנחה היה האבא שטוף בזיעה לגמר, ער איז ארויס נאס אינגאנצן!

לא מדובר במנחה של ימים נוראים אלא במנחה רגילה של יום רגיל היה מתאמץ כל כך שבימות הקיץ היה יוצא רטוב כולו מזיעה והתאמצות. עד שהיה צריך לנוח לאחר התפילה כרבע שעה מגודל התאמצות.

ראש הישיבה שליט"א מוסיף ואומר: התפילו היתה אצלו 'אזוי איינגעבאקן' [מושרשת בהוויתן] עד שגם בעת השינה היה מתפלל כל הזמן.

הגמרא הרי אומרת שאין מראים לאדם בחלום אלא מהרהורי לבו. אצל אבא ה'הרהורי לבו' היה התפילה. לפעמים היו שומעים ממנו בעת חליו

בשעת שנתו חלקים שלמים מהתפילה. או שהיו שומעים אותו קורא קריאת שמע. זה היה החיים שלו! זו היתה מהותו!

"מי שלא הכיר את הבית הלוי אינו יודע יראת שמים מה היא"

אגב אורחא מספר לנו ראש הישיבה שליט"א כמה סיפורים על "יראת שמים":

אבא היה אומר בשם הסבא מרן הגר"ח זע"א שמי שלא הכיר את אביו מרן ה'בית הלוי' לא ראה יראת שמים ואינו יודע מה זה יראת שמים. אבל האבא היה מסיים: אני אמנם את הסבא הבית הלוי לא הכרתי, אבל "יראת שמים" ראיתי אצל האבא מרן הגר"ח זע"א.

היראת שמים של מרן הבית הלוי זע"א היתה נוראה. פעם אחת הגיע קצב אחד אל מרן ה'בית הלוי' זע"א ושאלו אודות כשרות בהמה אחת.

הבית הלוי עיין בשאלה והטריף את הבהמה. הקצב שהפסיד ממון רב כעס מאוד וחירף וגידף את מרן הבית הלוי.

יום למחרת הגיע הבית הלוי אל ביתו נרעש ורועד ואמר: הער נאר דעם אומגליק וואס האט "מיר" פאסירט - שמע נא את האסון שקרה "ל", מיד כשיצא הקצב מן הבית והלך לדרכו התנפל עליו סוס והרגו.

ראש הישיבה שליט"א מתפעל ואומר: איר הערט די מעשה? הוא אמר לו "הער נאר דעם אומגליק וואס האט "מיר" פאסירט". זה היה האסון שלו, תשמעו איזה אסון קרה "ל". הלא הקצב התנפל עליו בדברי חירופים וגידופים. וכשנפרעו מן השמים ותבעו עלבוננו של הבית הלוי הוא הרגיש שזה אסון קשה שקרה לו אישית.

אמר לו הסבא מרן הגר"ח: אני בעצמי שמעתי איך שאתה הולך אחריו ואומר לו "איך בין דיר מוחל, איך בין דיר מוחל".

אולם דעת ה'בית הלוי' לא נחה כלל, והמשיך להיות חרד ודואג. עד שבנו מרן הגר"ח אמר לו: "אין יענעם ווינקל זענט איר געשטאנען און געזאגט, איך בין אייך מוחל איך בין אייך מוחל".

בפינה פלונית עמדת ואמרת לו אני מוחל אני מוחל.

כיון שהזכיר לו את הפינה בה עמד, הוא נזכר שאכן כך היה ואז נחה דעתו.

ואף על פי כן החזיק מרן הבית הלוי את היארצייט של אותו קצב במשך שנים רבות. והיה לומד משניות לטובתו ואומר עליו קדיש.

כך היתה נראית ה'יראת שמים' של הבית הלוי. כשאזיה 'פראסטער יונג' התנפל עליו וחירפו וגידפו וענשו אותו מן השמים, הרגיש הבית הלוי שזה אסון "שלו", דער אומגליק וואס האט מיר פאסירט.

הבית הלוי פחד מדברי הגמרא שכל מי שחבירו נענש על ידו אינו נכנס במחיצתו של הקב"ה. ולכן חש שזה אסון שלו.

כנראה היה לאותו קצב איזה זכות בזה שהבית הלוי החזיק את היארצייט שלו והתפלל עליו ולמד משניות בשבילו.

על ה'יראת שמים' של מרן הגר"ח זע"א מספר ראש הישיבה שליט"א: פעם נעלם חומש מבית הסבא מרן הגר"ח. מתוך הדברים הבינו שילד לקח את החומש לעצמו. לאחר שחיפשו את החומש ולא מצאו, ביקשו מהמשיגי בחיידר שיבדוק אצל איזה ילד מונח החומש ולבסוף גילו את החומש אצל אחד הילדים. הלכו והחזירו את החומש לבית מרן הגר"ח.

כששמע מזה מרן הגר"ח אמר: מה? לקחו את החומש מן הילד? הרי 'סתם גזילה יאוש בעלים' ואיך לקחתם בחזרה את החומש?

זה היה היראת שמים של מרן הגר"ח, מי שהחזיר את החומש הבין שעשה מעשה טוב שאיתר את החומש הגנוב והשיבו לבעלי, אבל אצל מרן הגר"ח לא היה כזה מושג. הרי בגמרא נפסק: סתם גזילה יאוש בעלים! וא"כ איך לקחו ממנו את החומש?

זו היתה ה'יראת שמים' של הסבא מרן הגר"ח זע"א.

וביראת שמים כזו, אין כל פלא כיצד הצליח "חינוך הבנים".

וכי זה הגיע כ"כ בקלות?

לסיום, הרה"ח רבי חיים ראטה שליט"א מעלה לפני ראש הישיבה שליט"א: פעם שמעתי מאבי הרה"ג רבי אברהם ראטה זצ"ל שדיבר עם מרן הבריסקער רב על חינוך ילדיו, ואמר לו "אתה יודע כמה דמעות שפכתי עליהם".

ראש הישיבה שליט"א: את המעשה הזה אני לא זוכר. אבל אני זוכר שאמרו לו בתקופת חליו לפני פטירתו שהוא זכה שתהא מיטתו שלימה. הגיב האבא ואמר: "אזוי גרינג איז דאס אנגעקומען?" - וכי זה הגיע בקלות?

ראש הישיבה שליט"א מוסיף ומספר: פעם אחת נכנס לביתו יהודי עם בנו. לפני שהספיק אותו יהודי לפצות את פיו אמר לו אבא: "איך ווייס וואס איר ווילט! - אני יודע מה אתם רוצים! אתם רוצים שאני אתן לו ברכה שהוא יהיה תלמיד חכם וירא שמים. ואני אומר לכם שתלמיד חכם הוא יהיה איך שתלמדו עמו, וירא שמים הוא יהיה לפי הדמעות שאמו תשפוך עליו".

איש דורות ראו עיניו

לדמותו הקמאית של "א אלטער ירושלימ'ער איד" יהודי מהדור הקודם, מנקיי הדעת שבירושלים הרה"צ רבי שלום זאב אייזנבאך זצ"ל שנסתלק השבוע זקן ושבע ימים

מראחמסטריוקא זצוק"ל. הסתופף אצל גדולי וצדיקי הדור הקודם זצוק"ל שביקרו בירושלים עיה"ק, והעריצוהו רבות. היה קשור עם כ"ק האדמו"ר הגה"צ רבי מרדכי חיים סלאנים זצוק"ל, והרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זצוק"ל בהיותו בירושלים עיה"ק הפליג בשבחו, ומסופר שהרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זצוק"ל בביקורו בירושלים עיה"ק הושיבו לידו בשולחנו הטהור. כ"ק אדמו"ר בעל הבית אברהם מסלונים זצוק"ל, כאשר ביקר בירושלים ת"ו, ורבי וועלוול זצ"ל בא והשתתף בשולחנו הטהור, הזכיר הגבאי את שמות האנשים ואמר על המנוח שהוא בנו של הרה"ח "ירא-השם" רבי חיים הערש אייזנבאך. פנה הבית-אברהם אל רבי וועלוול, אתה הוא בנו של ה"ירא-השם" רבי חיים הערש, תקום גם אתה ותבטיח שתהיה "ירא שמים".

הרה"ק מזוועהיל החליף אותו ב'חדר'

מיוחדת היתה קרבתו אל הצדיק הפלאי כ"ק הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זצוק"ל, וכמה פעמים היה "רבי שלמה'קע זוועהיל'ער" בא אל חצר הת"ת "שומרי החומות" בו שימש רבי וועלוול כמלמד דרדקי, והיה האדמו"ר זצוק"ל נותן לו שליחות מסוימת, בעוד הוא עצמו היה מחליפו בתור מלמד וממשיך את הלימוד עם

מיניה וביה תפס מרן הגר"ח זוננפלד את ידו של וועלוול הצעיר ונישקה. למד והתחנך בת"ת עץ חיים ובישיבת שומרי החומות, בהגיעו לפרקו הקים את ביתו בשנת תרפ"ח עם זוגתו על"ה בת הרה"צ אשר אנשיל וואקסמאן זצ"ל מחשובי חסידי צאנז - דז'מיגראד, ואחר נישואיו המשיך ללמוד בכולל שומרי החומות, אח"כ שימש לפרנסתו כמלמד דרדקי מחד ומאידך ל'מחלק חלב' ושאר מלאכות אפילו שלא לפי כבודו, אך הוא לא ראה בהם שום פחיתות כבוד, כי אם אדרבא, הדבר הפך אותו מאז אותן שנים קדומות למעין גבאי צדקה בירושלים העתיקה, כאשר הכיר את מצב עניי ירושלים מקרוב ועמד להם לסיוע בחכמה ובסתור.

את מרן הגאב"ד הגה"ק מהר"ץ דושינסקיא זצוק"ל רבה של ירושלים וארה"ק החשיב כרבו אשר ממנו למד רבות, ואף רבו הפליג בשבחו באופן נדיר, וחזו מאן גברא רבא דמסהיד עליה כאשר בנו מרן הגאב"ד הגה"ק מהר"ם דושינסקיא זצוק"ל, היה שולח מדי שנה לקראת הימים הנוראים להזכיר עצמו לפני רבי וועלוול זצ"ל לכתובה וחתומה טובה.

מנעוריו היה מקושר בכל לב לאדמו"ר ראחמסטריוקא שהתגוררו בירושלים עיה"ק, אשר אף הוא כאביו זצ"ל מסור היה בכל נפשו לכ"ק האדמו"ר'ם הק', הרה"ק רבי נחום'טשע והרה"ק רבי דוד'ע והרה"ק רבי אברהם דוב,

הודה זיוה והדרה של ירושלים פנה ביום שני בראש השנה, בעש"ק אחר חצות, כאשר בפטירתו אבדה ירושלים כלי חמדתה, דמות קמאית ונדירה של "א אלטער ירושלימ'ער איד", יהודי חסידי עובד ה' מהדור הקודם דור דעה, האי חסידי ועניו מנקיי הדעת שבירושלים ה"ה הרה"צ רבי שלום זאב אייזנבאך זצ"ל, הנודע בפי כל בלשון חיבה "רבי וועלוול", שנלב"ע זקן ושבע ימים, בן מאה ושנים שנה, כולם שוים לטובה מלאים בלימוד התורה ובמעשים טובים.

נולד בירושלים של מעלה ביום כ' תמוז תרס"ט לאביו הדגול מגדולי עדת החסידים בירושלים עיה"ק שנודע לטהלה בקרב עם סגולה ה"ה הרה"צ רבי חיים צבי אייזנבאך זצ"ל, אשר את גודל השגותיו בעבודת הש"ת השקיע גם בבנו רבי וועלוול זצ"ל, ממנו ספג תורה ויראת שמים צרופה והשקפה טהורה.

חביבות נדירה מגדולי הדור הקודם

מאז נעוריו ניכר רבי וועלוול זצ"ל לגדולות. דבר מפליא מספרים עליו, שזכה בהיותו ילד צעיר שמרנא הגר"ח זוננפלד ז"ע נישק את ידו... היה זה בליל ראש השנה כאשר עמד בתור בביתו של מרן הגר"ח זוננפלד להתברך בברכת "לשנה טובה תכתב ותחתם", רבי וועלוול באחלו שנה טובה תפס ונישק את ידי מרן הגר"ח זוננפלד,

משפירי ירושלים

רבנים, גדולי תורה, אישים ודמויות רוויי הוד מנקיי הדעת שבירושלים ומגיני חומותיה

מסמך נדיר

מסמך נדיר: תעודת חבר ב'העדה החרדית'. במסגרת במקום התמונה "בעל התמונה אינו מצטלם בתור מנהג אבותיו"

התפילה מול קודש הקודשים, כך הרבה בתפילות עבור הכלל והפרט ועבור כבוד שמים. סדר יומו היה עמוס בתורה ועבודה וגמילות חסדים, בהם עבד את ה' בכל כוחו. היה פרוש כל ימיו מהבלי העולם הזה, כל ימיו קידש את גופו ונפשו ללימוד התורה והתפילה, שכן מתמיד עצום היה אשר ממש לא פסק פומיה מגירסא, וכמדי שנה בשנה היה מקיף בלימודיו את תורתנו הקדושה, בסדר לימודיו הקבועים במשך מאה שנותיו מאז עמדו על דעתו, שהיה מקיף את כל התורה הקדושה לפי הסדר; דף יומי בתלמוד הבבלי, בירושלמי, תנ"ך, משניות, ש"ע, ספרי מוסר וחסידות. שעות על גבי שעות למד ולא פסק פומיה מגירסא, ואף כאשר בא לשמחות משפחתיות כ"י היה רוב הזמן מעיין בספרי לימוד, או מספר סיפורי צדיקים. אכן למד "דף יומי" כל יום, ואמרו עליו שהתחיל מהיום הראשון שקבע הגאון המהר"ם שפירא זצ"ל את סדר הדף היומי ב"ה תרפ"ד, וכך שעבר שנים עשר מחזורים של לימוד כל הש"ס, בלי להחסיר יום אחד. אבל לדבריו הוא לא רצה להיות בזה חלק מתעמולה אגודאית של 'הדף היומי', ולכן היה לומד את הדף היומי שלא ביום הנכון "הרשמי", כי אם של יום אתמול או שלמחרת...

עוד דבר מפליא ראוי לציין, שרוב ימיו, גם

שליחות מסוימת, בעוד הוא עצמו נכנס לכתה ומחליף את ר' וועלוול כ'מלמד', עד שיחזור מהשליחות... ע"פ המסופר בירכו הרה"ק מזוועהיל זי"ע שיזכה לאריכות ימים ושנים, ברכה שהתקיימה במלואה בהיותו בריא ורענן כל מאה ושנים שנותיו וצלול בדעתו עד יומו האחרון.

מפארי גידוליה של ירושלים

פרי קודש הילולים היה רבי שלו' זאב זצ"ל, מפארי גידוליה של ירושלים של מעלה, משישי הדרה של הישוב הישן, וסדר יומו ולימודיו היה כחד מחסידי קמאי מדור שעבר ואיננו, אלא שעל אף שהתמדתו בתורה ועבודתו היה לשם ולתפארת, היה נחבא אל הכלים וסולד מכל שבח וגינוני כבוד.

את יומו התחיל בשעות של חצות הלילה ועוד לפני אשמורת הבוקר ולא עבר עליו יום ללא טבילה במקוה, פעם או אף פעמים ביום, כשהוא מקדש עצמו בכדי ללמוד ולעבוד את בוראו בקדושה ובטהרה.

כל ימיו התפלל כותיקין באשמורת הבוקר, וכל יום היה מסיים פעמיים את ספר התהילים, הן לפני התפילה בכותל המערבי והן לאחר

צעיירי הצאן. היה זה אחרי חתונתו כשר' וועלוול גר בעיר העתיקה על יד שער הפרחים (הרובע המוסלמי כיום). מדי בוקר אחרי התפילה כותיקין עליה הקפיד במסירות נפש מופלאה כל ימיו - והתפילה הלא היתה אחרי תיקון חצות ליד הכותל המערבי אותו לא הפסיד אף ללילה, גם כאשר היה טרוד על המחיה ועל הכלכלה. היה ר' וועלוול יוצא מביתו, מיטיב את האוכף על החמור הצנום וכך היה סובב לפנות בוקר בין בתייהם של יהודי ירושלים עם כדי חלב טרי. כפי שהיה נהוג, היו תושבי ירושלים דאז מניחים בפתח הבית את כדיהם הרקים, ור' וועלוול היה ממלא אותם. ואילו לשלם עבור כך, כבר לא היו העתים שוות ולא היו האנשים שווים, רבים היו כאלו שלדעתו של ר' וועלוול "אסור להם לשלם", כי הרי אין להם, ומה אשמים ילדיהם והטף התלויים בהם...

מיד עם תום 'עבודתו', היה ר' וועלוול מגיע אל התלמוד תורה "שומרי החומות" שבשכונת בתי אונגארין שם היה מלמד לתשב"ר, וכן שימש שם כבחון שנים רבות עד ערוב שנותיו ועד בכלל. ובימים הקדומים היה קושר את החמור אל חלון הכיתה בה לימד, ובמרץ נעורים הרביץ תורה ויראה בצאן הקדשים. ואכן לא פעם אחת הגיע הרה"ק מזוועהיל צוק"ל והעביר בידו

קטמון, כמו"כ כמעט שלא לן חוץ מעיה"ק ירושלים, כי העיר ירושלים עיה"ק היתה תמיד בראש מעייניו, ובמיוחד הקפיד שלא לצאת מתחום ארץ ישראל.

שמחתו היתה לאין שיעור כאשר נכדו הגדול הגאון רבי אברהם יצחק אולמן שליט"א נתמנה חבר ה"בד"ץ "העדה החרדית", ומאז היה קם לכבודו של נכדו והיה מכבדו ביותר הכבוד.

הנהגות פרישות וחסידות

הנהגות פרישות וחסידות היו לחם חוקיו. היה מקפיד מאד על כשרות האכילה אך ורק בהשגחת ה"בד"ץ פעה"ק, ואף החמיר לעצמו לאכול רק מה שהיה נעשה ע"י בני-הבית או ע"י צאצאיו, היה אף מרבה בתעניות, ומאידך היה לפעמים ששבר את תעניתו לפני השקיעה בכדי שלא יתגאה שצם היום.

נהג כל ימיו שלא לאכול בשר עוף כל ימות השבוע, רק בסעודת מצוה ובשבתות ומועדים, בנוסף לכך לא היה אוכל כלל בשר בהמה כל ימיו מסיבת זכר לחורבן-הבית.

היה מחבב את סעודת מלוה מלכה והשתדל לערוך הסעודה "במנין", ואכן שנים רבות ערך המלוה מלכה בביתו, כאשר משתתפים עמו צאצאיו ונכדיו וניניו, אשר הכיר וזכר בזכרון נדיר ומפלא, והוא מצידו מרבה לספר סיפורי צדיקים, ולחזק באמונת צדיקים וללכת בדרכיהם.

בתקופה האחרונה

בחדשים האחרונים נחלש, אך עם זאת ועם הגיעו לשיבה טובה לא הרפה מסדר יומו העמוס באופן משתומם. ביום השני של ר"ה אחר חצות, לאחר ששמע ברכת כהן במנין בביתו ואח"כ שמע התקיעות כמצוות היום, ביקש לברך "שהכל" על כוס מים, ואחר השיב את נשמתו לבוראה. הלייתו יצאה מיד ובמהירות בעיצומו של יום, מביתו אשר בבתי-אונגרין בדרכה להר המנוחות, לאחר טהרה במקוה "תולדות אהרן" שם נהג לטבול מדי יום, וקהל רב ומאות מנכדיו וניניו ליוו את מטתו בבגדי שבת וי"ט לבנים, כאשר בשכו' גבעת שאול מצטרף בראש המלוים עד לבית העלמין רב השכונה נכדו הגאון הגדול ר' אברהם יצחק אולמן שליט"א חבר ה"בד"ץ פעה"ק.

השאיר אחריו דור ישרים המוני נכדים ונינים ובני ננים כ"י זכה לראות דור ששי בלעה"ר, זרע בך ה' הממשיכים מורשת בית אבות לתפארת בדרכיו ובדרכי ירושלים על טהרת הקודש. בניו הרה"ח רבי לייבל זצ"ל, הרה"ח רבי מנחם זצ"ל, בנותיו ע"ה א"ח חתני הרה"ח רבי חנינא שיף זצ"ל, ויבלחט"א הרה"ח רבי אשר יאקאב שליט"א, הרה"ח רבי אליעזר טעף שליט"א. בניו החשובים יבלחט"א הרה"ח רבי שלמה שליט"א ממשב"ק מרן הגאב"ד שליט"א, הרה"ח רבי יצחק שליט"א, הרה"ח רבי אברהם שליט"א, הרה"ח רבי משה שמואל שליט"א, הרה"ח רבי אשר שליט"א, הרה"ח רבי אהרן יוסף שליט"א, הרה"ח רבי יעקב שליט"א, הרה"ח רבי דוד שליט"א, ובתו שתח"א' הרה"ג רבי משה בער בעק שליט"א.

ווי על האי שופרא משפירי קרתא דשופריא דבלי בארעא, ת.נ.צ.ב.ה.

החדר-וחצי משפחה ברוכת-ילדים בלע"ה, עם כל זאת, השתדל מאד במצות הכנסת אורחים. במיטב שנותיו היה שקוע בחובות בעקבות סירובו לגבות ממשפחות נצרכות את שכר טרחתו על עבודות שונות וחלוקת חלב, ומסופר שבעת המלחמה כאשר שרר רעב ועוני בירושלים, לקח את פנקסי החובות ושרפם לעיני בניו, באמרו איך יערב לי להיות כנושה כאשר רבים מבני ירושלים המסולאים בפז עטופים ברעב בראש חוצות ר"ל.

חבר אני לכל אשר יראון

היה חבר נאמן להעדה-החרדית, כאשר כל פסקי ה"בד"ץ זצוק"ל ויבלחט"א היו תמיד נר לרגליו. בימי המועד היה נוהג ללכת לבקר את רבותינו מרן הגאב"ד והבד"ץ זצוק"ל, ויבלחט"א היה בידידות גדולה עם מרן הגאב"ד שליט"א, ובעת התעטרתו כרבה של ירושלים ביקשו שיתן לבנו שליט"א שישמשנו כדרך ששימש להבח"ח את מרן הגאב"ד בעל המנחת יצחק זצוק"ל.

הקפיד מאוד על מסורת אבות ומנהגי ירושלים, הקפיד במיוחד על ההליכה בלבוש הירושלמי, הן לגברים והן שהנשים תלבשנה כמנהג נשים הצנועות בירושלים, ומאד הקפיד על הציבור שלא ידברו בשפת "עברית", והיה מעורר על זה תכופות.

ככלל התרחק והתבדל תמיד מכל חשש ציונות ואיזרייהו ח"ו, היה בז לחוקותיהם ולא היה לו 'תעודת-זהות', עד השנים האחרונות ממש כשנאלץ לכך בהיותו נצרך להגיע בית החולים ל"ע. ה"אינו מכיר" אצל ר' וועלוול היה באופן מוחשי ומעשי. היה אומר שלמדינה ציונית בארצנו הקדושה "אין כלל זכות קיום", ואכן בעת יסוד המדינה, כאשר כולם נדרשו להירשם במשרדי הממשלה השונים. התנגד ר' וועלוול נחרצות, ושלל את רעיון ההכרה בציונים וממשלתם, לא בהם ולא בהמונם, לא נהנה אף פעם מכספם, לא מדובשם ולא מעוקצם.

מעולם לא נסע באוטובוסים של אגד בגלל היותם מחללי-שבת ובזי קודש, ובמשך תקופה היה מלמד דרדקי בת"ת דרבינו יואל מסאטמאר ז"ע בשכונת קטמון המרוחקת, היה הולך כל יום רגלית מביתו אשר מבתי אונגרין עד לשכונת

בשנות הגבורות, התשעים והמאה, היה משתדל ללמוד בעמידה דייקא! ואכן התמדתו בתורתנו הקדושה היתה לשם דבר בירושלים של מעלה, ובכל זאת היה נחבא אל הכלים ובורח מכל כבוד, מלבד שהיה פורש מכל הבלי העולם הזה, וכל ימיו קידש את גופו לעבודת השי"ת שמו.

בין שאר לימודיו היה נוהג לשנן את התרי"ג מצות, והיה מחבב מאוד לימוד זה והיה חוזר בע"פ עליהם כל ימיו, מלבד שחיבב כל מצוה ומצוה לעשותה בדחילו ורחימו. היה שומר פיו מדברים בטלים, ובפרט בשבת-קודש נזהר מדיבורי חול.

חסידים ואנשי מעשה היו עוקבים אחר סדר יומו והיו מתפללים מרציפות עבודת השי"ת בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ע"פ התורה הקדושה וספרי חסידות, ואך הטפיח לאחרים שבאו אצלו להתחזק בהתמדת התורה ויר"ש ובאמונת צדיקים.

על שולחנו היו תמיד ניצבים לפניו כל הלימודים ה"מחולקים" למיניהם שהיה לומד כסדרן. גם החפץ חיים, משנה ברורה, חק לישראל, ספר התניא שגם בו היה הוגה ושוהג תמידין כסדרן, אם בכותל המערבי ואם בבית המדרש חסידים בבתי אונגארין שם נמנה על זקני וחשובי המתפללים, או בבית הכנסת חב"ד בעל התניא בשוק מאה שערים, וכן בסמוך לביתו בבית המדרש תולדות אהרן - אשר כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל התבטא עליו בהפלגה ואף היו להם לימוד בצוותא - ושאר בתי כנסיות שבמהלך השנים היה עוסק בהם בתורה שעות רצופות וגם היה לומד לפי סדר עם נכדיו הרבים בלע"ה.

מעשי הצדקה

פעל במעשי הצדקה הרבים עבור נצרכים וזקוקים, ונודעה מידת הצדקה שלו שהיתה טבועה בו עד מאד, והיה שולח כל מיני שליחויות לתת צדקה לנצרכים מסוימים ע"י מתן בסתר ובצנעה, וזאת על אף העניות ששררה בביתו.

ובפרט אחר המלחמה הנוראה כאשר הגיעו מאות פליטים לירושלים עיה"ק, הוא דאג לחזקם ולסעדם ולעזור להם בכל עניניהם, ועל אף הדלות ששררה בביתו, כאשר גידל בביתו הצר בעל

טופס הצטרפות למנוי על 'העדה'

את הטופס יש למלאות ולמסור לנציג 'העדה' או לשלוח למערכת 'העדה' רח' מאה שערים 71 ת.ד. 5804 ירושלים

שם משפחה _____ שם פרטי _____
רח' _____ בית _____ דירה _____ קומה _____ כניסה _____ עיר _____
טל _____ נייד _____ פקס _____
קהילה _____ נציג אחראי _____

לתשלום בכרטיס אשראי

שם בעל הכרטיס _____ מס' זהות _____ סוג כרטיס _____
מס' הכרטיס _____ תוקף _____

לתשלום בהוראת קבע

פרטי ההוראה לחיוב חשבון

מספר חשבון בבנק		סוג חשבון	קוד מסלוקה
		סניף	בנק
		_____	_____
קוד מוסד 51334		אסמכתא/מספר מזהה של הלקוח בחברה	

לכבוד

בנק _____

סניף _____

כתובת הסניף _____

אני הח"מ _____

שם בעל/י החשבון כמופיע בספרי הבנק

מספר זהות/ח.פ. _____

כתובת _____

רחוב _____

מס' _____

עיר _____

מיקוד _____

טלפון _____

סלולרי _____

נותן/ים לכם בזאת הרשאה לחייב את חשבונו/נו הנ"ל בסניפכם בגין תרומה בסכומים ובמועדים שיומצאו לכם מדי פעם באמצעי מגנטי ע"י בטאון העדה כמפורט מטה ב"פרטי ההרשאה". 1. ידוע לי/לנו כי: א. הוראה זו ניתנת לביטול בהודעה ממני/מאיתנו בכתב לבנק ולבטאון העדה שתיכנס לתוקף יום עסקים אחד לאחר מתן ההודעה בבנק וכן, ניתנת לביטול עפ"י הוראת כל דין. ב. אהיה/נהיה רשאי/ם לבטל מראש חיוב מסוים ובלבד שהודעה על כך תימסר על ידי/נו לבנק בכתב, לפחות יום עסקים אחד לפני מועד החיוב. ג. אהיה/נהיה רשאי/ם לבטל חיוב, לא יותר מתשעים יום ממועד החיוב, אם אוכיח/נוכיח לבנק, כי החיוב אינו תואם את המועדים או את הסכומים שמקבעו בכתב ההרשאה, אם נקבעו. 2. ידוע לי/לנו כי הפרטים שצויינו בכתב ההרשאה, ומילויים, הם נושאים שעלי/נו להסדיר עם המוטב. 3. ידוע לי/לנו כי סכומי החיוב עפ"י הרשאה זו, יופיעו בדפי החשבון וכי לא תישלח לי/לנו ע"י הבנק הודעה מיוחדת בגין חיובים אלו. 4. הבנק יפעל בהתאם להוראות בכתב הרשאה זו, כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת וכל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצועו. 5. הבנק רשאי להוציא/נו מן ההסדר המפורט בכתב הרשאה זו, אם תהיה לו סיבה סבירה לכך ויודיע לי/לנו על כך מיד לאחר קבלת החלטתו, תוך ציון הסיבה. 6. נא לאשר לבטאון העדה בספח המחובר לזה, קבלת הוראות אלו ממני/מאתנו. סכום החיוב ומועדו ייקבעו מעת לעת על ידי בטאון העדה ע"פ גובה התרומה.

תאריך _____

חתימת בעל/י החשבון _____

אישור הבנק

מספר חשבון בבנק		סוג חשבון	קוד מסלוקה
		סניף	בנק
		_____	_____
קוד מוסד 51334		אסמכתא/מספר מזהה של הלקוח בחברה	

בכבוד רב

בנק _____

סניף _____

חתימה וחותמת הסניף

לכבוד

בטאון העדה ת.ד. 5804 י-ם

קבלנו הוראות מ- _____ לכבד חיובים בסכומים ובמועדים שיופיעו באמצעי מגנטי או ברשימות שתציגו לנו מדי פעם בפעם ואשר מס' חשבונו/נם בבנק יהיה נקוב בהם, והכל על פי המפורט בכתב ההרשאה. רשמנו לפנינו את ההוראות, ונפעל בהתאם, כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת; כל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצועו; כל עוד לא התקבלה אצלנו הוראת ביטול בכתב על ידי בעל/י החשבון, או כל עוד לא הוצא/י בעל/י החשבון מן ההסדר. אישור זה לא יפגע בהתחייבותיכם כלפינו, לפי כתב השיפוי, שנחתם על ידיכם.

תאריך _____

מקור טופס זה, על שני חלקיו, ישלח לסניף הבנק, העתק הימנו, יימסר למשלם.

משלים נבחרים

על עניני יום הכיפורים

ואתה מבקש רק בפיך ולא בלבבך, והראיה שאתה מתעצל ללכת כמה פסיעות לבית.

והנה בלי ספק הצדק עם העשיר הרוצה למלא רצון העני, אבל הוא רק מבקש בפיו ואינו רוצה לקבל. וכאשר נתבונן, נראה שאנו מתנהגים באופן זה ממש עם הקב"ה. בכל יום אנו מתחננים בברכת אהבה רבה, אבינו מלכנו בעבור אבותינו וכו' כן תחנונו ותלמדנו וכו' המרחם רחם עלינו ותן בלבנו להבין להשכיל וכו' והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך וכו', וכן בתפילת שמונה עשרה אנו מתפללים חנונו מאתך דעה בינה וכו', וכמו כן בובא לציון, הוא יפתח לבינו בתורתו.

ובודאי הקב"ה מוכן למלא בקשותינו אלה, ועומד ומצפה מי יתן והיה לבבם לבא לביתי וללמוד תורת, בלי ספק הייתי נותן להם אור עינים בתורה, והייתי פותח את לבם להבין ולהשכיל אותה, וכמו שאמר, בא לטהר מסייעין אותו.

אבל בעוה"ר הדבר מצוי שאחר התפילה תיכף פונה האדם לשיחה בטלה ולשמיעת חדשות, ואינו שם אל לבו מה שבקש ושאל מה, ומחר הוא חוזר ומבקש מהקב"ה שיאיר עיניו בתורתו, וחוזר ופונה לדברים בטלים, וכך הוא עושה גם למחרת ובכל יום ויום. זהו שהנביא צווח ואומר, קחו עמכם דברים וכו', כלומר, את הדברים שבקשתם ממנו בתפילתכם קחו עמכם וזכרו אותם. (החפץ חיים זצ"ל בספרו שם עולם)

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו.

יש להבין כפל הלשון לטהר אתכם מכל חטאתיכם - לפני ה' תטהרו. ונראה לפרש על פי מה שכתב בספר הק' ערבי נחל, משל למלך גדול שהיה לו בן חביב, ופעם מרד בו, ונשבע המלך שלא יבא להיכלו זמן מסויים, ואח"כ ריחם עליו, אבל לא היה יכול לעבור על השבועה, וכאשר הסתובב הבן בחוצות מצאווה שוודים ושב ואתו לארץ רחוקה, וכשנודע הדבר למלך בכה בכי גדול, ופחד שלא ירהגוהו השוודים, מה עשה המלך, כתב אגרות לארבע פנות העולם שבכל מקום שיבואו השוודים עם בן המלך יצילו אותו מידם, וכך היה, שבכל מקום בואו הכירוהו ע"י בגדי המלכות שלבש, והצילוהו, מה עשו השוודים, הפשיטו את בגדי המלכות מעליו והלבישוהו לבוש שק ובגדים צואים, וגם יסרוהו עד שחשך תארו, ולא היה ניכר כלל שהוא בן המלך, והוליקוהו למקום אחר ושם עשו בו כרצונם, ואעפ"י שגם לשם הגיעו אגרות המלך, אבל לא ידעו כלל שזהו בן המלך.

ויהי בהיותו שם שמע שאביו המלך יסע דרך אותו מקום, ושםח כי חשב שבבואו יתראה לפניו ודאי יחמול עליו, וכך עשה, הוא נדחף עד לפני המלך, אבל המלך לא הכירו, וכאשר הבן ראה זאת התחיל לבכות מאד וצעק, הלא אבי אתה, ואיככה לא תכירני.

והנמשל הוא, אבינו שבשמים נשבע שלא נבוא להיכלו עד עת קץ, ואף שרחמי שמים מרובים, ההכרח לקיים את השבועה, וכאשר התרחקנו מהיכלו מצאווה השוודים, הם הגויים והערב רב, ועשו בנו כרצונם, וחשש הקב"ה שלא יכלו ח"ו ישראל ביד לוחציהם ושוב לא יהיה לו את מי לגאול ח"ו, מה עשה הקב"ה השביע את כל העולם להציל את ישראל מהשוודים, כמו שאמרנו בזהר חדש.

וכך אכן עשו, כל זמן שהיו ניכרים שהם בני המלך הקב"ה ית"ש ע"י הצלם אלקים שעליהם וע"י לבושי המלכות שעליהם, כ"ש ז"ל שבבואו הנשמה לעולם הזה היא לבושה בלבוש קדוש, וע"י זה בכל מקום בואם הכירום שהם אותם בני המלך שהמלך השביעם עליהם, ולא נתנו לשוודים לעשות להם רע.

אך מה עשו השוודים, הפשיטו מעליהם את הלבוש ע"י ההחטאות, והלבישוהו לבוש טמא ומתועב, וע"י כך עשו בהם כרצונם, כי לא הכירו שהם בני המלך,

והנה בבוא המלך הקדוש אלינו ביום הקדוש הזה ומשרה שכינתו בבית הכנסת מקדש מעט, מה הם עושים, כולם באים לבית התפילה ואומרים בלבם, הנה באנו לפני המלך עצמו, וכשיראה אותנו ודאי יחוס וירחם עלינו ויושיענו, והקב"ה אכן מסתכל עליהם. אבל אינו מכירם כלל. כי סר מהם הצלם היהודי רח"ל. עכדה"ק של הערבי נחל.

בחודש השביעי באחד חודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה.

בגמרא (ר"ה נט:) אמרו. כתוב אחד אומר שבתון זכרון תרועה, וכתוב אחד אומר יום תרועה, לא קשיא. כאן ביום טוב שחל להיות בשבת. כאן ביום טוב שחל להיות בחול.

ויש להבין, מדוע על הי"ט שחל בשבת נאמר מקרא קודש אחרי זכרון תרועה, ובפ' פנחס לא נאמר, ונראה לפרש על פי משל.

למה הדבר דומה, למי שהוא רעב, אז אם רוצה להשביע את רעבונו ע"י אכילה, הוא משביע את רעבונו. אם רוצה להשביע את רעבונו שלא ע"י אכילה, אלא ע"י שמייעת את דעתו מרעבונו ע"י שמיעת איזה דבר, אין הוא יכול לעשות זאת ע"י שמיעת דבר רגיל, אלא רק ע"י שמיעת דבר נפלא מאד שהוא מתענג בו ומתפעל ממנו, שאז הוא שוכח את רעבונו, כגון ע"י שמיעת זמר נפלא, או ע"י שמיעת סיפור נפלא. וההבדל, מדוע מאכל גם כשהוא גרוע מאד, משביע אותו, ואילו שמיעה, רק שמיעת משהו נפלא משיעו, מפני שמאכל טבעו להשביע, אבל שמיעה אין טבעה להשביע, וכדי שישמש תחליף למאכל צריך שיהיה דבר נפלא.

והנמשל הוא, כל המצוות הן תועלת עבורינו בדרך הטבע, אעפ"י שאין אנו יודעים את סיבת התועלת, ולכן המקיים מצוה בפועל, יכול להביא את התועלת של מצוה זו בקלות, גם בעשיה גרידא בלי כוונות וסודות נסתרים, וגם אם חסרה הטהרה והקדושה הגדולה והיראה והאהבה הראויה, מה שאין כן כשאנו מקיים את המצוה בפועל, אלא רק ע"י תחליף, אשר לו אין טבע זה, צריך תחליף זה להעשות בקדושה וטהרה נפלאה ובכונה זכה, כדי שיוכל להביא את אותה התועלת של קיום המצוה בפועל.

ולכן בשבת ק' שאז אין אנו מקיימים את המצוה בפועל אלא רק ע"י זכרון תרועה, צריך הוא להיות מקרא קודש, צריכה הקריאה להיות בפה קדוש, ולכן נאמר אחרי זכרון תרועה מקרא קודש. ללמדנו שזכרון תרועה מועיל רק כשהוא מקרא קודש. (ישמח משה)

שבתון זכרון תרועה מקרא קודש (ויקרא כג כד)

נראה להבין את הצווי זכרון תרועה ע"י משל. למה הדבר דומה, לסוחר שירד מגדולת עשרו, אך בין הסוחרים עדיין היה מפורסם לעשיר. פעם בא אליו בעל חוב אחד בערב שבת לעת ערב, וקבלו בסבר פנים יפות, ובעל החוב שמח אתו והשתעשע עם כל בני ביתו בכל יום השבת. אולם לבו של בעל הבית היה מלא דאגה ועצב על מה שמחכה לו מחר, כאשר בעל החוב יתבע את חובו, איך יכעס ויחרוק עליו שן ויתחרט על כל מה שהשתעשע עמו.

והנמשל הוא, ראש השנה זה שחל בשבת אמנם יהיה לכם בגלוי שבתון אבל בפנימיות לבכם יהיה לכם זכרון תרועה, יהיה לבכם חרד וירא, כי כאשר יעבור היום יציג לפניכם בעל חובכם את כל שטרי חובותיכם. (המגיד מדובנא)

שובה ישראל עד ה'א קחו עמכם דברים ושובו אל ה'.

יש להבין מה הם הדברים שיקחו. ונראה לפרש על פי משל. למה הדבר דומה, לעני שפגש ברחוב עשיר ואמר לו, אם אמצא חן בעיניכם הלוו נא לי חמש מאות רובל כדי לקנות בהם חנות פלונית, אולי יזכני ה' שאוכל לשפר ע"י זה קצת את מצבי הכלכלי הירוד. ויענהו העשיר, אני מוכן לעזור לך, אבל עכשיו אני מוכרח ללכת למקום פלוני, ובעז"ה בשעה חמש אהיה בביתי ובא אלי ואלוה לך את הכסף, ויהי בהגיע הזמן השתדל עשיר להיות בביתו והמתין עליו ולא בא.

ויהי ממחרת פגשו העני עוד פעם, ואמר לעשיר, אם כבודו היה מלוה לי את הכסף היה משיב בזה את נפשי, ויענהו העשיר, לא אתמול קבעתי אתך שתבא לביתי, מדוע לא באת, הלא חכיתי לך. אך מה שעבר אין, אבל אם אמתין לך היום תבא, ענהו העני, כן. וישתדל העשיר להיות ביתו בשעה שקבעו, אבל לבסוף גם ביום שני לא בא.

ויהי ביום השלישי פגשו שוב, ויתחנן העני, אילו היה מלוה לי היה מחיה אותי ממש, ויען לו העשיר, הלא גם אתמול גם שלשום חכיתי לך, ואני רוצה למלא את בקשתך, ומדוע לא באת, אין זה אלא שבאמת אינך זקוק לכסף זה,

זהו שאומר הפסוק, כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם. אבל דא עקא שאין הקב"ה מכיר אתכם מפני שבעוה"ר הצלם הקדוש סר מעל פניכם. לכן ממשיך הפסוק. לפני ה' תטהרו. אם הנכם רוצים שה' יכפר על חטאתכם ויטהר אתכם. תנאי קודם למעשה הוא, שתחילה תטהרו עצמכם מכל הלכלוך והזהומא שנדבקה בכם ע"י חטאתיכם, ואז יכיר אתכם ויטהר אתכם מכל חטאתיכם. (עטרת יהושע)

בהפטרות יום כיפור: למה צמנו ולא ראית, ענינו נפשנו ולא תדע הן ביום צומכם תמצאו חפץ וגו', הכזה יהיה צום אבחרהו יום ענות אדם נפשו וגו', הלא זה צום אבחרהו פתח חרצובות רשע וגו', הלא פרוס לרעב לחמך וענייך מרודים תביא בית וגו' (ישעי' נח ג)

משל למה הדבר דומה, לעני שקנה עז כדי שיוכל לחלוב אותה, בבואו לביתו שמחה אשתו העניה מאוד, ומיהרה לקחת את כדה, אך למגינת לבה לא נתנה העז חלב מאומה והתחילה מיללת. ויאמר לה בעלה, קודם תני לעז קצת תבן ומספוא, ואח"כ היא תתן לך חלב בשפע. והנמשל, הם מתלוננים למה צמנו ולא ראית, מה פעלנו עם הצום, ועל זה ה' משיב, הן ביום צומכם תיכף תמצאו חפץ, תרצו שאמלא משאלותיכם, חכו נא ואראה מה פעלה התענית בכם, הלא זה צום אבחרהו, פתח חרצובות רשע וגו' הלא פרוס לרעב לחמך וגו', ואז תראו את התוצאות הטובות של הצום. (המגיד מדובנא)

האומר אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר.

הרבה מההמון חושבים שביום הכפורים נתכפר להם הכל, ועל סמך זה עושים עונות בכל השנה כאילו הם ברשות עצמם. ועליהם אמר המוכיח הגדול ר' ליב טארלער זלה"ה משל נאה והוא: פעם אחת התאכסן אצל בעל בית אחד וביקש בעה"ב ממנו למחול לו על שאינו יכול לכבדו כראוי. ואמר, אמנם יש לי כמה אוזנים שבדעתי לפטם אותם, אבל הם עדיין כחוששים. ויהי היום אחרי איזה חדשים הזדמן עוד פעם לאותה אכסניא וקכלו בעה"ב בסבר פנים יפות ושחט אווז וכבדו. וכשישבו לאכול אמר לו בעל הבית זהו מהאוזנים שאמרתי שהם כחוששים. ואמר לו המוכיח, הלא אי אפשר לפטם אווז רק ארבעה או חמשה שבועות, וכבר עבר מאז זמן רב. והשיב, אני עושה כך; כאשר האוזן כבר מפותם ואינו יכול לאכול יותר, אני מונע ממנו אוכל כמה ימים, וע"י התענית יכול לאכול שוב, כך אני עושה תמיד עד שאני רוצה לאכול. זהו המשל. והנמשל הוא, כל חיות הקליפות היא ממה שהאדם עושה איזה מצוה בעודו רשע, אז לוקחת הקליפה את ניצוץ הקדושה המגיע לאדם בשכר מצותו, והוא חיותה. וכאשר האדם מרבה לפשוט עד שלא נשאר בו שום ניצוץ קדושה אז הקליפה מפתה אותו לחזור בתשובה, ואז הוא כקטן שנוצל, וכאשר הוא חוטא אח"כ שוב, הוא נותן בה שוב כח. ומזה תראה כמה טועים אותם האנשים, כי אפילו להסוברים שיום כפור מכפר בלי תשובה זה רק אם עבר עבירה במקרה, אבל כשיחטא ואומר יום הכפורים מכפר, לכולי עלמא אין יום הכפורים מכפר, כמו שאמרו בפירוש בגמרא, ולכן אל יסמוך האדם על זה, אלא יהא כל ימי השנה אצלו כמו ימים נוראים, רק שבימים הנוראים ישגיח יותר על מעשיו. (חיי אדם כלל קמג)

בגמ' יומא (פה:) את זו דרש ראב"ע... עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו, אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים.

משל למה הדבר דומה, לאחד שמרד במלך ובבנו, ושוב בא והתחנן למלך שיסלח ומתחרט על שמרד נגדו, והמלך אומר שאינו מוחל לו עד שירצה את בנו, כי המורד בבנו כמורד בו, ואין יכופר זה בלי זה.

וכך הוא הנמשל, אנחנו בנינו למקום, ומי שמצער ומבייש לאחד מ ישראל שנוגע בכבוד ה', ולכן אינו מוחל עבירות שהם נגדו ית', וזהו שאמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים וכו' לפני אביכם שבשמים, דברי רבי עקיבא מוסבים על מה שאמר ראב"ע שאין יוה"כ פ' מכפר עד שירצה את חבירו, על זה אמר רבי עקיבא שמכאן ראינו שאנו בנינו לה' והוא אבינו, וזהו שאמר אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין לפני אביכם דייקא. (כתב סופר)

הוצאת ספרי התורה בכל נדרי.

משל למה הדבר דומה, למלך שהיו לו שלשה בנות, והשיאן לשלשה

אנשים, את הראשונה השיא לשר גדול, והיו גרים באהבה ושלוה והיה לה כל טוב, את השנייה השיא לסוחר שלא היה מזרע המלוכה, והיה עשיר והיה לה כל מחסורה, אלא שלא התנהג אתה כראוי לבת מלך, וכמה פעמים היה מציץ לה וגורם לה עגמת נפש, אך לעומת זה כשהיה בא מהדרך הביא לה מתנות ומלבושים נאים והיה מפייס אותה, ואת השלישית השיא לבן כפר עני, וחוש ממה שלא התנהג אתה כראוי היה מתקוטט אתה תמיד, וגם לא נתן לה לחם לאכול ומלבושים, וחיתה בצער גדול.

ויהי היום, יום הכתרת המלך, עשה סעודה גדולה וזימן את כל בניו, והנה החתן הראשון נסע להוריה בשמחה גדולה, ונתקבל בכבוד גדול ובסבר פנים יפות. והחתן השני היה מצטער על שלא התנהג עם בתו של המלך כהוגן פן יענישנו המלך, אבל בכל זאת התיישב בדעתו שמכיון שאשתו נתקשט בתכשיטים ובבגדים שעשה לה, יחוס עליו המלך. אבל החתן השלישי היה בהול מאד, ודאג איך שיבא לראות פני המלך אחרי שציער כל כך את אשתו, ובמה יתרצה אליו, ונתן לעצמו עצה להחניף לאשתו בדברי רצון ופיוסים, אך אשתו גערה בו ואמרה, כל הזמן היית מתקוטט אתי והיית מצער אותי, והשארית אותי בלי לחם ושמלה, ועכשיו אתה רוצה לגנוב את דעתי ודעת אבי, אין זאת אלא שאתה בא בערמה, ואחרי שניסע מהמלך תחזור לקלוקלך.

והנמשל מובן, בת מלך היא התורה הקדושה, והיום הוא יום הכתרת המלך שאנו ממליכים אותו בעולם, והחתן הראשון הם הצדיקים והחסידים המקיימים את התורה והמצוות, ומעודם לא עברו על רצון ה', הם מתיצבים היום בשמחה לפני אדון כל העולמים. והחתן השני הם הבינונים שלפעמים עושים עבירות ומתרפים מהמצוות, אבל בכל זאת מחזיקים לומדי תורה ועוסקים קצת במצוות ובגמילות חסדים, ולכן יש להם קצת דריסת הרגל לפני המלך. אבל החתן השלישי הם אותם שאין להם לא תורה ולא מצוות, אדרבה התורה ולומדיה בזויים בעיניהם, ובהגיע ליל כל נדרי הם מחבקים ומנשקים את התורה, אוי לאותה בושה, איך התורה תמליץ עליהם בעוד שהם בועטים בה כל השנה, ומעתה נחפשה דרכינו מאיזה כת אנחנו, ובאיזה פנים נבוא שהתורה תמליץ בעדינו. (מראה יחזקאל)

בתפלת נעילה, ונאמר שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל (יחזקאל לג יא).

למה דומה אדם הנפטר מהעולם הזה בלי תשובה, למלך שהיו לו עשרה שרים, והיה המלך אוהב אותם, והיו נכבדים אצלו ויקרים בעיניו. פעם התייעצו השרים ביניהם לחתור לארמון המלך בלילה ולשדוד את אוצר המלך, וגנבו משם כלי כסף וכלי זהב ומרגליות. למחרת השכים המלך ומצא את אוצרותיו שדודים, ויצו לחקור ולדרוש מי הוא זה אשר מלאו לבו לעשות זאת, ויבוקש הדבר וימצא ששריו האהובים עשו את הדבר. ויתעצב המלך מאד על שריו, ויאמר, שקר הדבר, כי עבדי נאמנים הם ואינני מאמין שהם השודדים, ויאמרו לו, אדוננו המלך הרי הגניבה בידם.

ויאמר המלך, מה אעשה, אם יתברר שהדבר אמת, לא אוכל להציל אותם מיד ההמון. מה עשה, אמר לעומדים עליו הביאו אותם לפני ואראה אם הגנבה בידם כדבריכם. והיה בין מושב השרים האלה ובין ארמון המלך נהר, שהיו צריכים לעבור בו. וישלח המלך את אחד מעבדיו לומר להם בסוד בשם המלך כשתעברו את הנהר לבא אלי השליכו את הגנבה מידכם לנהר כדי שלא תימצא בידם ותמותו, ואל תחוסו על הזהב והפנינים שלי כי אין הם נחשבים בעיני למאומה לעומת האהבה שהנני אוהב אתכם. וישליכו כולם את מה שהיה בידם הגנבה לנהר, חוץ מאחד מהם שלא השליך את גנבתו.

ויביאו אותם לפני המלך, ויצו המלך ויחפשו את בגדיהם, ולא מצאו, ויחפשו אצל אותו שר שלא השליך את הגנבה, וימצאוהו בידו ויחר אף המלך ויאמר לו, מדוע לא השלכת את הגנבה כמו חבריך, ולא היה לו מענה. ויאמר לו המלך חטאך השני חמור מהראשון, כי תחילה חשבת, יצרך פיתה אותך, אבל עתה שנתתי לך עצה להנצל בה מהמות, וראית שחבריך השליכו את הגנבה מידם, מדוע לא שמעת בקולי וביצית את דברי ולא התחרטת על מעשיך הרעים, אני אשלם לך כגמולך, ויצו המלך להענישו בעונשים קשים וחמורים, ושחרר את תשעה חבריו שמחים וטובי לב. עד כאן המשל.

והנמשל הוא, הקב"ה מצוה לאדם לחזור בתשובה כדי שלא ימות ברשעו כמו שנאמר שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל, לכן מי שמת בלי תשובה יענש אחרי מותו בגיהנם, ומי שחזר בתשובה מוחלים לו כל עונותיו. (ספר המוסר לרבי יהודה כלץ זצ"ל)

מדריך להלכות ד' מינים

דין האתרוג בקצרה

נקודות שחורות

א. קודם שנבאר דין נקודות שחורות, יש לדעת בהקדם אופן הבדיקה, וג' כללים יש בו.
1. אוזן האתרוג בידו ומחזיקו מול עינו כפי מרחק שרגל להסתכל בחפץ שבידו, והוא בערך במרחק של 30 - 40 ס"מ מעינו.
2. מסתכל עליהם בהסתכלות שטחית, והיינו ראייה רגילה בלא עיון והתבוננות כלל.
3. מסתכל בעינו בלבד ללא זכוכית מגדלת ואור חזק המיועדים להבחין בנקודות זעירות.¹

ב. ודין האתרוג לענין זה מתחלק לשנים, 1. חוטם האתרוג, דהיינו ממקום שמתחיל האתרוג לשפע כלפי הפיטם, 2. מהחוטם ולמטה.² והיינו שנקודה שחורה שנמצא מהחוטם למעלה פסול בכל אופן, אבל מהחוטם ולמטה אין לפסול רק כשיש כמה נקודות שמקיפין רוב היקפו של אתרוג, שאז הוא כאילו רובו מנומר, ופסול.³

ולדעת החזו"א אין לפסול האתרוג רק כשנפשוטו הנקודות על רוב שטח האתרוג כולו, וכגון שיש ג' נקודות, וכשתקיף חוט סביב ג' נקודות אלו, נמצא שרוב שטח האתרוג מנומר, אבל בלא"ה אף שנתפשוט על רוב הקיפו של אתרוג כשר, 4, ורבים מקילים כדעתו.

ג. אם נמצא נקודות שחורות סביב העוקץ, אף שיש כמה נקודות שחורות שמקיפין על רוב היקף האתרוג, כל שאין הנקודות נראות כשאוזן האתרוג דרך גידולו [כשהפיטם כלפי מעלה], נוהגים להכשירו, כיון שאינן נראות לאדם המסתכל עליהם מצד מעלה, אינן פוגמין בהידור האתרוג.⁵

ד. נקודה שחורה הנמצאת על הפיטם, יש לחוש שפוסל האתרוג, וכדין נמצא על חוטם האתרוג,⁶ אבל כשנמצאת הנקודה על השושנתא, שהיא גוון עץ, לא שייך בזה פסול שינוי מראה.

חסר מן האתרוג

יא. חסר קצת מקליפתו אפילו רק קליפה הירוקה פסול ביום ראשון, זולת כשלא נחסר רק גלאנ"ץ העליונה [שהיא כמין גלד שקוף על קליפה הירוקה], שלא חשיב כחסר,¹⁰ ומו"מ במקום שיש רק ספק וחשש חסר, יש להקל להכשירו.¹¹
ולכן יש לשום לב על אתרוג אם רואה עליו דבר המעורר חשש חסר, יש לבדוק אצל מומחה.

אתרוג הירוק

יב. אתרוג הירוק כשר, והוא שהתחיל להצהיב קצת,¹² וע"פ רוב האתרוגים הירוקים הנמצאים בשוק כבר התחילו להצהיב במקצת וכשרים, אולם יש מהדרים שיהיה צהוב לגמרי, כדי לצאת דעת הב"ח הסובר דמראה ירוק הוא מראה פסול באתרוג.

יג. ידוע על גדולים צדיקים ומחבבי מצות שהידורו והקפידו הרבה על גידול נאה ויפה של אתרוג, שלא גרע אתרוג משאר מצוה, דקי"ל שיש להדר על היופי וההידור.

יד. גם אם מצא אתרוג נקי, חובה לברר אם יש למוכר תעודת כשרות שאין בה חשש ערלה טבל ושמיטה, וכן שמוחזק שאינו מורכב.

טו. וכן יש לזהר שלא יפחות האתרוג משיעור כביצה דהיינו ממשקל 58 גרם, ויש מהדרים כשיעור חזו"א דהיינו 100 גרם, ויש להוסיף קצת על משקל זה מפני התייבשות האתרוג באמצע החג.

טז. אתרוג שנפל הפיטם, אם יש גומא במקום נפילתו, ועי"ז נראה שנפל בקטנותו בעודו על האילן יש להכשירו.

ואם נפל רק השושנתא, [היינו ראש הפיטם העשוי כמין גג על הפיטם] ג"כ טוב להדר ליקח אתרוג אחר, אם גם האתרוג האחר שוה בהידור

ה. נקודה שחורה הנמצאת על הבלעטי"ל שעל האתרוג, יש לחוש שדינו כנמצא על גוף האתרוג עצמו.

נקודות בצבע ברו"ן

ו. נמצא עליו נקודה במראה ברו"ן [חום] יש להכשירו, אבל כשנוטה למראה שחור דינו כנקודה שחורה.
ונקבע לפי ראייה שטחית, שאם בראיה שטחית נראית כמראה ברו"ן, יש להכשירו.

ז. יש סוברים דהא שהקילו במראה ברו"ן היינו בנקודה אחת אף שנמצא על החוטם, דבשחורה בכה"ג פסול, אבל כשנמצאו כמה נקודות של מראה חום ברוב האתרוג, יש לפסלו מדין מנומר, דדין מנומר שייך אפילו במראות כשרות כמראה חום, ולכתחלה יש לחוש לזה.⁷

נקודות לבנות

ח. נקודות לבנות דינן כנקודה שחורה, שגם לבן הוא מראה פסול גבי אתרוג.

דין העלים [בלעטלי"ך]

ט. בלעטלי"ך הנמצאים על האתרוג, כל שהבלעטיל אינו גבוה מבשר האתרוג, אין לחוש עליו כלל.⁸

י. ואם הבלעטיל גבוה מבשר האתרוג ונרגש במישוש היד, יש מחמירין שדינו כנקודה שחורה, ויש מקילין גם בזה שאין פוסל האתרוג.
ולכן אם יש בלעטיל על חוטם האתרוג, או אפילו למטה ומקיף רוב האתרוג, טוב שלא ליטלו לחוש שמא דינו כנקודה שחורה ופוסל האתרוג, אמנם המקיל גם בזה יש לו על מה לסמוך.⁹

ומסתבר שבכה"ג אפשר להקל לסמוך על דעת החזו"א בענין רוב אתרוג, שכל שאין מקיף רוב שטח האתרוג, אף שמקיף רוב היקף אתרוג אין דינו כרוב אתרוג לפסלו.

פרשה והלכה

מאת הר"ג ר' נתן גוטליב שליט"א מח"ס מגדים חדשים

ד' טפחים, שהוא להגר"ח נאה 33 ס"מ, ולפי דעת החזו"א יש להחמיר בשיעור 40 ס"מ. ויש מחמירין דמתחילין למדוד לצד מטה, רק במקום שמכוסה בעלי הלולב.²⁶

דין ההדס בקצרה

שילוש ההדס

א. הדס שאינו משולש פסול שנקרא הדס שוטה, אכן יש שהקילו שקביעת השילוש אינו נקבעת לפי שרשי העלים, ואין צריך לבדוק אחר שורשי העלים אם יוצאים בקו שוה, רק די שיתכל על העלים בראיה שטחית, ואם שלשתם עומדים בעוגל ובשורה אחת, הרי זה חשיב כמשולש, ואם מסופק אם שלשתם נראין כעוגל אחת, יש להראות ההדס לבקי.²⁷

ב. ויש חוששין להדר ולבדוק שרשי העלים שיהא גם זה שלשתם שוים, ומ"מ גם לדיעה זו אין לחוש אם שורש עלה אחד גבוה קצת מחבירו, כל זמן שאם היו מותחין חוט ישר סביב קנה ההדס, הרי זה מאחד כל ג' השרשים, אף שבשורש אחד מגיע הקו בתחלת השורש, ובשורש השני מגיע הקו בסופו.²⁸

שיעור השילוש לכתחלה ולעיכוב

ג. לכתחלה יש לזהר שיהא כל שיעור אורך ההדס משולש דהיינו שיעור ג' טפחים, שהם לשיטת הגר"ח נאה 24 ס"מ, ולשיטת החזו"א יש להחמיר שהם 29 ס"מ.

ד. אבל בדיעבד אין עיכוב כל עוד שהשילוש הוא ברוב ג' טפחים, דהיינו לפי הגר"ח נאה 13 ס"מ, ולפי החזו"א 15 ס"מ.

ה. הדס שרוב ג' טפחים יש לו שילוש שכשר דיעבד, יש להסתפק היכא שהרוב אינו רצוף אלא מפוזר בב' וג' מקומות בהדס, אם הכל מצטרף לשיעור, ואם ביחד יהיה שיעור של 15 או 13 ס"מ כשר, או שצריך שיהיו רצופין 29, ולהלכה יש לחוש להחמיר בזה, ומ"מ אם אין מתפזר רוב השילוש רק בתוך ג' טפחים יש להכשירו. ו. כשמודדין שיעור שילוש לצד מעלה, אין

להראות לחכם ובקי.

נקטמה התיזומת

ו. נקטם ראש התיזומת אפילו כל שהוא, יש לחוש לפסלו²⁹, והיינו כל שנראה וניכר על התיזומת שנקטם ראשו, כגון שאין לו חוד למעלה, ובמקום ספק יש להראות לחכם ובקי.

ז. פסול נחלק התיזומת או נסדק כהימנך היא משום לקיחה תמה, משא"כ פסול יבש ונקטם היא פסול הדר, ונ"מ לענין אופן הבדיקה, שפסול לקיחה תמה יש לבדוק בעיון והתבוננות, משא"כ פסול הדר אין נפסל רק כשנראה בלי התבוננות. וכן יש נ"מ לענין יום השני שחסרון לקיחה תמה אין פסול רק ביום ראשון ולא בשאר הימים, משא"כ בפסול הדר שפסול כל ז' ימים.²¹

לולב עקום

ח. לולב שנתעקם לפניו פסול, לאחריו כשר [היינו לצד השדרה, לא לצד העלים], אבל אין חשיב עקום, רק כשנתעקם לגמרי כמגל, אבל עקום קצת כמו שמצוי בלולים הנמצאים בשוק אין בזה חשש פסול²², ומ"מ טוב להדר שיהא ישר לגמרי.²³

לולב המכוסה בקארא

ט. לולב המכוסה בקארא, יש להכשירו אף שאין יכולין לבדקו כיון שמכוסה וסגור, שסומכין להקל שהכל נמצא בו כשורה²⁴, אולם יש המהדרים לקחת לולב פתוח בלא קארא.

י. הלוקח לולב סגור בקארא, צריך לזהר שלא יפריד שלשת עלים העליונים, [התיזומות ושני העלים שמשני צדדיו] מחיבור הקארא, שיש לחוש לשיטת הגאונים הסוברים שאם נתפרדו ג' עלים העליונים מחיבור הקארא שכרוך עליהם, נפסל הלולב.

אבל שאר העלים שבטפח העליון שבשדרה טוב יותר להפריד מחיבור הקארא, כדי שיוכל לכסס העלים בעת שמנענע הלולב.²⁵

שיעור גודל הלולב

יא. צריך שיהא בשדרה עצמו, [ענף המקום שמתחיל להתפצל ממנו העלים העליונים] שיעור

כאתרוג זה¹³, ומ"מ אין לחוש בזה רק אם נפל כל השושנתא, אבל אם נשבר רק קצת מהשושנתא, אין לחוש עליו.¹⁴

דין הלולב בקצרה

תיזומת סגורה

א. לכתחלה יש ליקח לולב שהתיזומת סגורה לגמרי, ולא תהא פתוחה אפילו משהו¹⁵. וכיון שפסול נחלקה התיזומת היא משום פסול דלקיחה תמה, אם רואה שנפתחה התיזומת במשהו, אף כשרואה זאת רק ע"י עיון והתבוננות חשיב כנפתח קצת, ואין בזה משום מצוה מן המובחר.

[ואין דומה למה שנתבאר אצל אתרוג שמקילין לבדוק בראיה שטחית, דכלל זה שייך רק בפסול הדר ולא בפסול לקיחה תמה].

ב. וכל זה למצוה מן המובחר, אבל מעיקר הדין אף שנפתח קצת העלה העליונה, כיון שלא נפתח רוב התיזומת כשר¹⁶.

ג. "נסדק כהימנך", והיינו שנפתחה התיזומת ונתפרדו שני העלים, פסול אף כשנפתח רק מקצת העלה¹⁷.

ולא מצינו הגדרה ברורה בצורת נסדק כהימנך, ובשם החזו"א מובא הגדרה בזה, דאם שני העלים עומדים ביושר אף שנפתח באמצע אין זה חשיב כהימנך, אבל אם עלה אחת נוטה בשיפוע לצד חוץ, וכ"ש כששני העלים נוטין לצד חוץ חשיב כהימנך, ופסול.

ד. היתה התיזומת סגורה לגמרי, אלא שעלה אחד נמוך קצת מחבירו, אין לחוש על זה כשהתיזומת סגורה לגמרי.

יבשה התיזומת

ה. לולב שנתייבשה התיזומת, יש חוששין לפסלו¹⁸, ואין לחוש שמא נתייבשה, רק כשרואין שנתלבנה התיזומת מחמת יבשות, אבל אם יש לו בראשו מראה חום [ברוין] או מראה אדום, כמו שמצוי בהרבה לולים הנמצאים בשוק, אין לחוש משום חשש יבש, שיש לתלות שנעשה כן משום שנשרף מחום השמש¹⁹, ובמקום ספק, יש

למדוד רק עד סוף קנה העץ של ההדס, ואין מצרפין לשיעור את העלים שבראשו הגבוהים יותר מעץ קנה ההדס עצמו.³⁰

ז. הדס שהיו עליו משולשים ונפל מכמה קנים עלה אחד, ונשאר בכל קן רק שני עלים, נחלקו האחרונים אם קנים אלו דינם כמשולשים אף שלא נשאר בכל קן ג' עלים, כיון שהיה מתחלה משולש ונשאר רובו, ולכתחלה יש להחמיר שיהיה רוב משולש מלבד קנים אלו שנשרו מהן עלה אחת.³¹

נקטם ראשו

ח. הדס שנקטם ראשו, יש להחמיר בזה, וכל זה דוקא כשנקטם ראש העץ של הדס, אבל נקטמו העליונים לבד כשר, שלא חשיב נקטם ראשו.³²

הדס היבש

ט. הדס שיבשו עליו³³, או אפילו יבשו רק העליון שבראשו יש לפסלו³⁴, ומ"מ אין זה חשיב כיבש רק היכא שהלבינו פני העלים מרוב יבשות, אבל אם עדיין הם ירוקים אף שיבש עד שנפרך בציפורן לא חשיב לענין זה כיבש וכשר, ולמעשה אין מצוי שהדסים שנקטפו בשנה זו יתייבשו כ"כ עד שילבינו פניהם³⁵.

דין הערבה בקצרה

א. הערבות הנמכרות בשוק רובן בדרך כלל כשרין הן, אמנם יש לבדוק אם אין בה חשש קטומה, דהיינו שנקטם ראש הקנה של עץ הערבה, כגון כשאין הקנה נגמור למעלה בחוד, שאם נקטם ראשו פסולה.

ולכן יש מהדרין לקחת ערבה שיש עליה לבלוב, היינו שבראש הקנה של הערבה התחיל לצמוח עלה קטן, שזה סימן מובהק שלא נקטם ראשו.

ב. שיעור ערבה ג' טפחים, דהיינו 24 ס"מ להגר"ח נאה, ולהחזו"א יש להחמיר בשיעור של 29 ס"מ, ומוודין השיעור עד ראש הקנה למעלה, ואין העליון שלמעלה בכלל השיעור.

ג. ערבה שיבשה פסולה, ומ"מ אין נקרא יבשה רק כשכלה מראה ירקות שבו, אבל מה שמצוי שנפרכת בציפורן אין לו דין יבש, וכדין ההדס³⁶, ומ"מ טוב להדר ליקח כל יום ערבה חדשה שלא יהא עליה שום יבשות, משום הידור מצוה³⁷.

ד. ערבה שנשרו מיעוט עליה כשרה, אבל טוב להדר ליקח אחרת³⁸, ומסתבר שאם נשאר שיעור ג' טפחים שלא נשרו אף מיעוט עלים כשרה, ואין לחוש כלל.

20	שו"ע (ס"ו).
21	וכן יש שכתבו לחלק לענין לולב הכלה בשני תימות למעלה, שמשמע במשנ"ב שגם בזה יש לחלק דפסול לקיחה תמה צריך שיהא שניהם כשרין, ומשנ"ב בפסול הדר, אין נפסל רק כששני התימות שלמעלה פסולין.
22	ס' תרמ"ה בב"י.
23	חיים וברכה (אות סו).
24	כ"ה במאמור מרדכי (סק"ד).
25	כ"כ בביכורי יעקב (סק"א).
26	וכן קיבל הגר"מ העלער זצ"ל דכן נהגו להורות.
27	כן קיבל הגר"מ העליר זצ"ל מגדולי ירושלים, ובאמת דזה מדויק ברוב רובם מספרי הראשונים שלא דברו רק משילוש העלים, ולא הזכירו רמז משילוש עוקצי ושוורשי העלים, וכן הוא לשון השו"ע (סי' תרמ"ו ס"ג), וז"ל: אם היו שני העלים בשוה זה כנגד זה, והעלה השלישי למעלה מהם אין זה עבות, ע"כ, הרי דנקבע לפי העלים.
28	בחיידושים וביאורים (סוכה סוף סי' ה) הביא כן בשם החזו"א.
29	בביה"ל הביא דהפמ"ג מסתפק בזה, ובביכורי יעקב פשיטא ליה להקל.
30	משנ"ב סי' תר"נ (סק"א).
31	משנ"ב סי' תרמ"ו (סק"ח).
32	סי' תרמ"ו (סעיף י).
33	סי' תרמ"ו (סעיף ו).
34	שם (סעיף י).
35	משנ"ב (סקל"א).
36	סי' תרמ"ז שעה"צ (סק"ו).
37	כ"כ הרמ"א בס' תרנ"ד.
38	משנ"ב (סק"א).

1	סי' תרמ"א (מ"א סקט"ז), וכ"פ בשו"ע הרב (שם סכ"ב).
2	וכתב בביה"ל (בסעיף ט) שאין להחמיר על חציו התחתון של האתרוג להטיל עליה דין חוטם, אף באופן שהתחיל השיפוע בחציו התחתון של האתרוג, ע"ש.
3	ובשו"ע הרב (ס"כ) פסק דלכתח' טוב להחמיר גם כשיש שני נקודות אף שאינם מקיפים רוב היקף האתרוג.
4	חזו"א סי' קמ"ז (סק"ה).
5	הגר"מ העלער זצ"ל שמקובל לפסוק כן.
6	ביה"ל סי' תרמ"ח (סי"ב).
7	במשנ"ב (סקנ"ה) הביא ב' הדיעות ולא הכריע, וגם בשעה"צ שם כתב דצ"ע למעשה, ע"ש.
8	כמבואר ברמ"א (סי"ג).
9	במשנ"ב (סק"נ) מקיל בזה רק בשעת הדחק, אבל בשו"ע הרב (סכ"ג) מקיל בכל אופן דהוי כמראה האתרוג, ולכן טוב למנוע כדי לחוש לדעת המשנ"ב, אבל המקיל כשו"ע הרב יש לו על מה לסמוך.
10	שעה"צ (סקכ"ז).
11	משנ"ב (סק"א) כיון שיש מקילים שלא אסרו חסר רק מפולש או בשיעור כאיסר, ונמצא דבמקום ספק הוי רק כעין ספק ספיקא.
12	משנ"ב (סקס"ה).
13	סי' תרמ"ח (ס"ז).
14	כן הביא בבאר הגולה שם, בשם השל"ה, ע"ש.
15	סי' תרמ"ח (ס"ג).
16	שם.
17	שם (ס"ז).
18	במשנ"ב (סקכ"ב) כתב דלדעת הראב"ד פסול.
19	כ"ה בחזו"א (סי' קמ"ה אות יא), אמנם הגר"ז מבריסק החמיר על עצמו גם בזה.

telalim@014.net.il

18 וואונדערליכע מעשה'לעך פון צדיקים

4 ברוינער בער

6 קליינע מעשה'לעך

16 געצייכנטע מעשיות

18 מעשיות לפעום

8 ליינע און קלער

סטארקיסט 99 קלוריות בריא לקחת הפסקה

בולטון
פוטוציאל

בכל מקום שתהיו: בלימודים, בעבודה, בנסיעה, או סתם בבית,
סטארקיסט מזמינה אתכם לקחת הפסקה קלה, בריאה וטעימה.

טונה סטארקיסט 99 קלוריות בדיוק, עם פתיחה קלה ומזלג
בטעמים: לימון, עשבי תיבול ושמן זית

Star Kist®

הפילה של הטונה

בהשגחת הבר"ץ
מ"ה שלום
צ"ה הח"י